

Dosarul nr. 3ra-738/2021

Prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (A. Minciuna, V. Negru, I. Muruianu)

DECIZIE

22 iunie 2021

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecători

Tamara Chișca-Doneva
Maria Ghervas
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Victor Burduh

examinând recursul depus de Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova, reprezentantă de Nastas Ruslan,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererile de chemare în judecată depuse de Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”, Partidul Politic „Democrația Acasă”, Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova privind anularea Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021 și Hotărârii nr. 4974 din 08 iunie 2021 adoptate de Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova și obligarea la emiterea actului administrativ,

împotriva hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 06 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Caciuc Gheorghe, reprezentant cu drept de vot consultativ al Blocului electoral „RENATO USATÎI” a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale, solicitând anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021, „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, în partea punctului 1 din dispozitivul hotărârii, conform anexei în număr de 139 secții de votare (f.d.1, 2-7, vol. I, dosar nr. 3-74/21).

La 08 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.105, vol. I), Caciuc Gheorghe, reprezentant cu drept de vot consultativ al Blocului electoral „RENATO USATÎI” a depus cerere privind completarea cerințelor din acțiune, solicitând

admiterea cererii de completare, emiterea unei hotărâri privind obligarea Comisiei Electorale Centrale de a adopta hotărâre de modificare a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin majorarea numărului de secții de votare în număr de 190 secții, în conformitate cu avizele consultative emise de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prevederile art. 30 alin. (2) și art. 31 alin. (3) din Codul electoral (f.d.106-107, vol. I).

La 09 iunie 2021, ora 13:44, Caciuc Gheorghe, reprezentant cu drept de vot consultativ al Blocului electoral „RENATO USATÎI” a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Guvernului Republicii Moldova, solicitând anularea în tot a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021, pentru modificarea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021, „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte hotărâre de modificare a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin majorarea numărului de secții de votare în număr de 190, în conformitate cu avizele consultative emise de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prevederile art. 30 alin. (2), art. 31 alin. (3) din Codul electoral (f.d.3-11, vol. VII, dosar nr. 3-85/21).

Pe parcursul judecării cauzei, Caciuc Gheorghe, reprezentant cu drept de vot consultativ al Blocului electoral „RENATO USATÎI” a depus cerere de concretizare a pretențiilor din cererea de chemare în judecată depusă la 06 iunie 2021 și din 09 iunie 2021. Astfel, referitor la cererea de chemare în judecată privind contestarea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale din 05 iunie 2021, reclamantul a renunțat la pretenția privind anularea Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, în partea punctului 1 din dispozitivul hotărârii, iar pretenția cu nr. 2 din cererea privind completarea cerințelor din acțiune din 08 iunie 2021 fiind concretizată, și anume, solicitând obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte Hotărâre de modificare a punctului 1 din dispozitivul Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin majorarea numărului secțiilor de votare în număr de 191 secții de votare, în conformitate cu avizele consultative emise de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prevederile art. 30 alin. (2), art. 31 alin. (3) din Codul electoral.

Pretenția nr. 3 din cererea de chemare în judecată privind contestarea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale din 08 iunie 2021, a fost concretizată, și anume, fiind solicitată obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte Hotărâre de modificare a punctului 1 din dispozitivul Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin majorarea numărului secțiilor de votare în număr de 191 secții de votare, în conformitate cu avizele consultative emise de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prevederile art. 30 alin. (2), art.

31 alin. (3) din Codul electoral (f.d.78-79, vol. II).

La 07 iunie 2021, Mihailov-Moraru Veronica, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, solicitând anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 și obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte hotărâre „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, cu respectarea rigorilor prevăzute de art. 30 alin. (2) și art. 31 alin. (3) din Codul electoral (f.d.1-14, vol. II, dosar nr. 3-75/21).

Prin încheierea din 07 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău acțiunea depusă de Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” a fost transmisă spre soluționarea chestiunii privind conexarea cauzei nr. 3-75/21 cu cauza nr. 3-74/21, într-o singură procedură (f.d.56-58, vol. II, dosar nr. 3-75/21).

La 09 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.148, vol. I), Mihailov-Moraru Veronica, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” a depus cerere de modificare a obiectului acțiunii și de completare a pretențiilor din cererea inițială, solicitând anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 și a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021, obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte hotărâre „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, cu respectarea rigorilor prevăzute de art. 30 alin. (2) și art. 31 alin. (3) din Codul electoral, în număr de 198 de secții în conformitate cu anexa la demersul reclamantului înaintat Comisiei Electorale Centrale la 17 mai 2021 (f.d.143-148, vol. I).

La 16 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.96, vol. III), Mihailov-Moraru Veronica, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” a depus cerere de completare a temeiurilor din acțiunea inițială depusă la 07 iunie 2021 și cea de modificare din 09 iunie 2021, fiind completate cu prevederile art. 206 alin. (1) lit. e) și art. 224 alin. (1) lit. e) din Codul administrativ (f.d.97-98, vol. III).

La 07 iunie 2021, Botnarenco Ion, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, solicitând anularea parțială a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021, ca fiind ilegală în partea constituirii secțiilor de votare în străinătate în număr de 139 ca fiind nejustificată, în raport cu numărul real necesar și obligarea Comisiei Electorale Centrale să constituie 300 de secții de votare pentru cetățenii care își exercită votul peste hotarele Republicii Moldova (f.d.1-4, vol. III, dosar nr. 3-77/21).

La 07 iunie 2021, Cobîșenco Ion, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Unității Naționale” a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al

Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, solicitând anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021” (f.d.1-3, vol. IV, dosar nr. 3-78/21).

Prin încheierea din 07 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău acțiunea depusă de Partidul Politic „Partidul Unității Naționale” a fost transmisă spre soluționarea chestiunii privind conexarea cauzei nr. 3-78/21 cu cauza nr. 3-74/21, într-o singură procedură (f.d.10-12, vol. IV, dosar nr. 3-78/21).

Ulterior la 08 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Cobîșenco Ion, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Unității Naționale”, a depus contestație împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, solicitând conexarea cauzei de contencios administrativ nr. 3-74/21 care are obiect de examinare a contestațiilor privind anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021” (f.d.3, 4-10, vol. V, dosar nr. 3-82/21).

Prin încheierea din 09 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău acțiunea depusă de Partidul Politic „Partidul Unității Naționale” a fost transmisă spre soluționarea chestiunii privind conexarea cauzei nr. 3-82/21 cu cauza nr. 3-74/21, într-o singură procedură (f.d.24-26, vol. V, dosar nr. 3-82/21).

La 09 iunie 2021, Bilețchi Vlad, președintele Partidului Politic „Alianța pentru Unirea Românilor” a depus la Curtea de Apel Chișinău contestație împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, solicitând constatarea faptului că Comisia Electorală Centrală se eschivează de la îndeplinirea atribuțiilor legale, în mod repetat, în ceea ce privește gestionarea votului diasporei și nu dorește să soluționeze problema în conformitate cu Codul electoral, constatarea ilegalității Hotărârii Comisei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 și Hotărârii Comisei Electorale Centrale nr.4974 din 08 iunie 2021 de modificare, abrogarea acestora întrucât contravin art. 31 din Codul electoral și nu țin cont de recomandarea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova și obligarea Comisiei Electorale Centrale să adopte o hotărâre nouă prin care să respecte dreptul diasporei la vot, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și Codul electoral, deschiderea a cel puțin 190 secții de votare, conform avizului Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (f.d.1-2, vol. VI, dosar nr. 3-83/21).

La 10 iunie 2021, Costiuc Vasile, președintele Partidului Politic „Democrația Acasă” a depus la Curtea de Apel Chișinău, contestație împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, concretizată tot la 10 iunie 2021 (f.d.64-65, vol. II), solicitând anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021” și obligarea Comisiei Electorale Centrale de a constitui 190 secții de votare în străinătate conform recomandărilor prezentate de Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (f.d.3-4,

vol. VIII, dosar nr. 3-87/21).

Prin încheierea din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, acțiunea depusă de Partidul Politic „Democrația Acasă” a fost transmisă spre soluționarea chestiunii privind conexarea cauzei nr. 3-87/21 cu cauza nr. 3-74/21, într-o singură procedură (f.d.5-7, vol. VIII, dosar nr. 3-87/21).

La 12 iunie 2021, Costiuc Vasile, președintele Partidului Politic „Democrația Acasă” a depus cerere de concretizare, solicitând anularea parțială a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 (vizavi de cifra 139 de secții de votare) și anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 (vizavi de cifra 146 secții de votare), cu repunerea în termenul de contestare a hotărârilor și obligarea Comisiei Electorale Centrale de a deschide 190 de secții de votare în străinătate, conform recomandărilor Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (f.d.98, vol. II).

La 11 iunie 2021, Demenciuc Roman, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE” a depus la Curtea de Apel Chișinău, contestație împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, solicitând anularea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 privind modificarea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, precum și a Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021” și obligarea Comisiei Electorale Centrale să emită actul administrativ favorabil în vederea constituirii a 220 secții de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, în conformitate cu prevederile art. 30 alin. (2) și art. 31 alin. (3) din Codul electoral (f.d.3-12, vol. IX, dosar nr. 3-88/21).

Prin încheierea din 11 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, contestația depusă de Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE” a fost transmisă spre soluționarea chestiunii privind conexarea cauzelor nr. 3-88/21 și nr. 3-74/21, într-o singură procedură (f.d.40-42, vol. IX, dosar nr. 3-88/21).

Prin încheierea din 07 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău au fost conexate cauzele de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (cauza nr. 3-75/21), la cerere de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (cauza nr. 3-77/21), la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Partidul Unității Naționale” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova (cauza nr. 3-78/21) cu cauza de contencios administrativ la cererea de chemare în judecată depusă de Blocul electoral „RENATO USATÎI” împotriva

Comisiei Electorale Centrale (cauza nr. 3-74/21), atribuindu-le un singur număr 3-74/21 (f.d.97-98, 99-102, vol. I, dosar nr. 3-74/21).

La 10 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, Bănărescu Maia, a depus în temeiul art. 25 alin. (3) din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) concluzii, solicitând admiterea acțiunilor și obligarea Comisiei Electorale Centrale de a adopta hotărâre cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 (f.d.168-171, vol. I).

Prin încheierea Curții de Apel Chișinău a fost admisă cererea Avocatului Poporului doamnei Maia Bănărescu de a interveni în proces pentru a depune concluzii și în baza art. 25 alin. (3) din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului(Ombudsmanul) au fost acceptate concluziile scrise.

Prin încheierea din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, au fost conexe cauzele de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Partidul Unității Naționale” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoană terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova (cauza nr. 3-82/21), cererea de chemare în judecată depusă de Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova (cauza nr. 3-83/21), cu cauza de contencios administrativ, la cererile de chemare în judecată depuse de către Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor de Externe al Republicii Moldova și Guvernul Republicii Moldova (cauza nr. 3-74/21), atribuindu-le un singur număr 3-74/21 (nr. electronic 2-21084602-02-3-06062021-1) (f.d.38-39, 40-44, vol. II, dosar nr.3-74/21).

Prin încheierea din 10 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost conexată cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de către Partidul Politic „Democrația Acasă” împotriva Comisiei Electorale Centrale și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (cauza nr. 3-87/21) cu cauza de contencios administrativ, la cererile de chemare în judecată depuse de către Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor de Externe a Republicii Moldova și Guvernul Republicii Moldova (cauza nr. 3-74/21), atribuindu-le un singur număr 3-74/21 (nr. electronic 2-21084602-02-3-06062021-1) (f.d.45-46, 47-51, vol. II, dosar nr. 3-74/21).

Prin încheierea din 11 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost conexată cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de către Partidul Politic „PACE” împotriva Comisiei Electorale Centrale, persoana terță Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova (cauza nr. 3-88/21) cu cauza de contencios administrativ, la cererile de chemare în judecată depuse de către Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și

Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Alianța pentru Unirea Românilor, Partidul Politic „Democrația Acasă” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor de Externe a Republicii Moldova și Guvernul Republicii Moldova (cauza nr. 3-74/21), atribuindu-le un singur număr 3-74/21 (nr. electronic 2-21084602-02-3- 06062021-1) (f.d.163-164, 165-170, vol. II, dosar nr. 3-74/21).

Prin încheierea din 15 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost admisă cererea depusă de Botnarenco Ion, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” cu privire la sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind exercitarea controlului constituționalității unor prevederi din Codul electoral.

A fost remisă Curții Constituționale a Republicii Moldova sesizarea depusă de Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, reprezentat de avocatul Ion Botnarenco, în vederea examinării constituționalității unor prevederi din Codul electoral după cum urmează:

-sintagma „fără respectarea procedurii prealabile ” din art. 72 alin. (3) din Codul electoral, prin prisma dispozițiilor art. 7, art. 20 alin. (2), art. 23 alin. (2), art. 38 din Constituția Republicii Moldova.

-sintagma „Contestațiile” și sintagmele „se examinează în conformitate cu prevederile Codului administrativ” din art. 73 alin. (7) din Codul electoral, prin prisma dispozițiilor art. 7, art. 20 alin. (2), art. 23 alin. (2), art. 38, din Constituția Republicii Moldova.

-sintagmele „Instanța de judecată adoptă și pronunță hotărârea în conformitate cu prevederile și ale Codului administrativ” din art. 74 alin. (1) din Codul electoral, prin prisma dispozițiilor art. 7, art. 20 alin. (2), art. 23 alin. (2), art. 38 din Constituția Republicii Moldova.

A fost amânată examinarea cauzei în instanța de fond, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate (f.d.69-70, 71-77, vol. II).

Prin decizia de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 137g/2021 și nr. 138g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 72 alin. (3), 73 alin. (7) și 74 alin. (1) din Codul electoral (*procedura prealabilă și contestațiile în domeniul electoral*) nr. 94 din 15 iunie 2021, Curtea Constituțională a declarat inadmisibile excepțiile de neconstituționalitate a: - textului „fără respectarea procedurii prealabile” din articolul 72 alin. (3) din Codul electoral; - cuvântului „Contestațiile” și textului „se examinează în conformitate cu prevederile [...] Codului administrativ” din articolul 73 alin. (7) din Codul electoral și - textului „Instanța de judecată adoptă și pronunță hotărârea în conformitate cu prevederile [...] Codului administrativ” din articolul 74 alin. (1) din Codul electoral, ridicate de către dl avocat Ion Botnarenco, în interesele partidului politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, parte în dosarul nr. 3r-237/2021, pendinte la Curtea Supremă de Justiție și în dosarul nr. 3-74/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău (f.d.87-92, vol. II).

La 14 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Valico Veaceslav a înaintat cerere privind atragerea sa în proces, în temeiul art. 205 alin. (1) din Codul administrativ (f.d.207-209, 226-227, vol. II, dosar nr. 3-74/21).

Prin încheierea din 16 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă ca neîntemeiată cererea înaintată de Valico Veaceslav privind atragerea în proces (f.d.99-100, 101-108, vol. II, dosar nr. 3-74/21).

Pe parcursul judecării cauzei reclamanții au înaintat cereri de modificare și de completare a acțiunilor, care au fost acceptate de instanța de judecată.

În esență, construcția în fapt și în drept a acțiunilor (contestațiilor) fiecărui reclamant în parte este asemănătoare, uneori acestea coincid sau sunt similare și identice.

În motivarea acțiunilor reclamanții au invocat că, prin anexa la punctul 1 din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, pârâta, în persoana Comisiei Electorale Centrale, a încălcat prevederile constituționale și cerințele Codului electoral și a dispus deschiderea unui număr vădit insuficient de secții de votare în străinătate, nu a ținut cont de avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, fapt prin care, în consecință, a încălcat flagrant dreptul la vot al cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate.

Reclamanții afirmă că, prin punctul 1 alin. (3) lit. 1) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, pârâta a reparat parțial ilegalitatea Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021, dar de fapt a conservat intenția de a limita dreptul de vot a compatrioților aflați în străinătate.

Reclamanții menționează că, Hotărârile Comisiei Electorale Centrale contestate vin în contradicție cu principiile unui stat democratic și lezează drepturile fundamentale ale concurenților electorali, prevăzute la art. 38 alin. (3) din Constituție, art. 12 din Codul electoral, dreptul de a fi ales, fiind neîntemeiate și contrare interesului public.

Reclamanții susțin că, după cum rezultă din datele de la ultimul scrutin, în 11 secții de votare s-au terminat buletinele de vot, numeroși alegători nu au putut vota, iar aceasta impunea obligația autorităților de a întreprinde măsuri suplimentare pentru a preveni situații similare în viitor, mai ales având în vedere că numărul persoanelor înregistrate prealabil din cele 4 țări în care s-au epuizat buletinele de vot a crescut cu mai mult de 70% față de ultimul scrutin, iar în Germania creșterea a fost chiar de 120%.

Reclamanții relatează că, această obligație a autorităților era și mai stringentă în perioada pandemiei, or, la alegerile prezidențiale s-au creat cozi enorme la secțiile de votare la care au votat peste 3000 de alegători și niciunul din aceste aspecte nu a fost luat în calcul, ceea ce confirmă în mod clar lipsa de buna credință a Comisiei Electorale Centrale.

Reclamanții indică, că potrivit pct. III al Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966, este stipulat că la situația din 26 mai, conform datelor de care dispune Comisia Electorală Centrală, există un număr de 100 050 declarații pentru înregistrarea prealabilă, depuse fie electronic, fie pe suport de hârtie, iar conform pct. VIII al Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4300 din 26 septembrie 2020 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile Președintelui Republicii Moldova din 01 noiembrie 2020”, la situația din 16 septembrie, conform datelor de care

dispune Comisia, exista un număr de 60 030 declarații pentru înregistrarea prealabilă, depuse fie electronic, fie pe suport de hârtie, prin urmare, Comisia Electorală Centrală pentru alegerile prezidențiale din anul 2020, a stabilit un număr de 139 secții de vot în străinătate.

Reclamanții relevă că, pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 s-au înregistrat cu 40 020 persoane mai mult, fapt din care se deduce că există un interes mai sporit din partea cetățenilor Republicii Moldova, aflați temporar peste hotare, de a participa la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, astfel, primul criteriu pentru stabilirea unui număr mai mare de secții în străinătate este întrunit pe deplin.

Reclamanții menționează că al doilea criteriu pentru stabilirea numărului secțiilor de votare peste hotare, presupune statistica alegătorilor care au participat la scrutinul precedent, și anume de peste 260 000 de alegători din străinătate, iar conform declarațiilor de presă oferite de către membrul Comisiei Electorale Centrale, a doua zi după petrecerea turului II al alegerilor prezidențiale din 15 noiembrie 2020, acesta a afirmat că au fost 7 secții de votare în care cu mult timp înainte de finalizarea procesului de vot, numărul de buletine a fost epuizat. În opinia sa, ca simplu membru al Comisiei Electorale Centrale, urmează a fi analizată activitatea acestor 7 secții de votare, 7 birouri, cum a fost asigurat dreptul la vot a 5 mii de alegători, aproape 450 de persoane pe oră, întrucât în străinătate în 10 secții de votare a fost înregistrată participare activă: 1/343 - or. Villeneuve - Saint - Georges, Republica Franceză; 1/397 - or. Northampton, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; 1/395 - or. Londra, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; 1/393 - or. Londra, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; 1/394 - or. Londra, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; 1/340 - or. Paris, Republica Franceză; 1/348 - or. Berlin, Republica Federală Germania; 1/349 - or. Frankfurt pe Main, Republica Federală Germania; 1/369 - or. Parma, Republica Italiană; 1/344 - or. Montreuil, Republica Franceză.

Reclamanții invocă, că din analiza conținutului Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021 și a Hotărârii nr. 4974 din 08 iunie 2021, prin care a fost majorat numărul secțiilor de votare în străinătate până la cifra de 146 de secții, se constată faptul că, pârâta, fără a ține cont de criteriile de bază ale prevederilor legale pertinente, a emis hotărâri care încalcă drepturile cetățenilor aflați peste hotarele Republicii Moldova și care intenționează să-și manifeste dreptul fundamental de a vota în condiții echitabile, egale și transparente.

Reclamanții, fiecare în parte, au solicitat anularea hotărârilor Comisie Electorale Centrale contestate și au cerut obligarea Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova de a deschide secții de votare peste hotare cu întindere de la 191 până la 300 secții de votare.

Comisia Electorală Centrală prin referințele înaintate a solicitat respingerea acțiunilor, indicând că în exercitarea dreptului său discreționar prevăzut de art. 31 alin. (3) din Codul electoral, Comisia emițând actele contestate a motivat suficient de exhaustiv, fiind expuse toate considerentele și punctele de vedere care au stat la baza emiterii acestuia și justificată soluția aleasă, în limitele stabilite de lege, conform practicii existente (s-a bazat pe un număr de secții realizabil la scrutinul precedent) și destinat scopului normativ.

Guvernul Republicii Moldova prin referința depusă a indicat că Comisia Electorală Centrală deține un drept discreționar la luarea deciziei privind constituirea numărului secțiilor de votare în străinătate, iar controlul judecătoresc se limitează la verificarea exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar, or, instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ și Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021” a fost modificată prin Hotărârea nr. 4974 din 08 iunie 2021, și anume, a fost majorat numărului secțiilor de la 139 la 146.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova prin referința depusă a indicat că, menținerea numărului secțiilor de votare similar celui de la scrutinul electoral precedent sau cu majorarea nesemnificativă a acestora în localitățile vizate, poate genera tensionarea situației și multiplicarea riscurilor pentru buna desfășurarea a votului peste hotare în deplină securitate a alegerilor peste hotare. Anume de aceea, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova a indicat în aviz necesitatea asigurării condițiilor de lucru pentru membrii Birourilor Electorale din Secțiile de Votare peste hotare. Respectiv, în procesul de stabilire a numărului secțiilor de votare peste hotare, este important de a se ține cont și de respectarea principiului transparenței și consultării exhaustive, ceea ce nu a fost realizat la adoptarea Hotărârilor menționate ale Comisiei Electorale Centrale, dar și de criteriile menționate în Codul electoral referitoare la numărul de alegători de la ultimul scrutin electoral și înregistrarea prealabilă.

Avocatul Poporului în concluzia scrisă a afirmat că, potrivit art. 22 alin. (1) din Legea nr. 52/2014, în cazul în care dispune de informații privind încălcarea în masă sau gravă a drepturilor și libertăților omului, în cazurile de o importanță socială deosebită sau în cazul în care este necesară apărarea intereselor unor persoane care nu pot folosi de sine stătător mijloacele juridice de apărare, Avocatul Poporului este în drept să acționeze din oficiu și astfel, declanșând sesizarea din oficiu urmare a emiterii de către Comisia Electorală Centrală a Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021, constatând cu celeritate, că hotărârea în cauză, contravine standardelor în domeniul drepturilor omului și nu va asigura realizarea dreptului la vot pentru toți cetățenii.

Prin hotărârea din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise parțial acțiunile în contencios administrativ (contestațiile) depuse de către Blocul electoral „RENATO USATÎ”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”, Partidul Politic „Democrația Acasă”, Partidul Politic „Partidul Acasă Construim Europa” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova privind anularea Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021 și Hotărârii nr. 4974 din 08 iunie 2021, adoptate de Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova și obligarea la emiterea actului administrativ.

A fost anulat în parte actul administrativ normativ și anume anexa la punctul 1 din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din

11 iulie 2021”, modificat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021.

A fost anulat în parte actul administrativ normativ și anume punctul 1 alin. (3) lit. l) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021.

În rest, acțiunile au fost respinse ca fiind neîntemeiate (f.d.151-152, 153-188, vol. III, dosar nr.3-74/21).

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că, prin decretul Președintelui Republicii Moldova din 28 aprilie 2021 nr. 77-IX, Parlamentul de legislatura a X-a a fost dizolvat și a fost stabilită data alegerii noului organ legislativ la 11 iulie 2021, iar Guvernul a fost obligat să asigure alocarea din bugetul de stat a resurselor financiare necesare pentru pregătirea și desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate, în baza devizului de cheltuieli aprobat de Comisia Electorală Centrală.

Prin punctul 1 (conform anexei) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, au fost constituite 136 secții de votare în străinătate (f.d.146, dosar administrativ).

Prin punctul 1 alin. (3) lit. l) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, numărul 139 secții de votare în străinătate a fost substituit cu numărul 146 secții de votare (f.d.220, dosar administrativ).

Completul de judecată a stabilit că aceste două acte administrative au fost contestate de reclamânți, care inițial, o parte din ei le apreciau ca fiind acte administrative individuale, iar o altă parte le considerau drept acte administrative normative.

Instanța de judecată a notat că, în considerentele Deciziei Curții Constituționale de inadmisibilitate nr.94 din 15 iunie 2021, adoptată la sesizarea reclamantului Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 și Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021, au fost interpretate fiind acte administrative cu caracter normativ.

Pornind de la aceste constatări a instanței de contencios constituțional, precum și din perspectiva prevederilor coroborate din Codul electoral și din Codul administrativ, instanța de judecată a efectuat, în limitele competenței jurisdicționale, controlul de

legalitate a acestor două hotărâri adoptate de Comisia Electorală Centrală or, pretenții de nulitate, precum și temei de nulitate a actelor normative nici un participant nu a invocat.

Instanța de fond a stabilit că în corespundere cu prevederile art. 3 din Codul administrativ, art. 1 alin. (3), art. 38 din Constituție, art. 3 din Primul Protocol din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului, reclamanții justifică un drept vătămat, în sensul art. 17, art. 20 din Codul administrativ și în corespundere cu art. 20 din Constituție, coroborat cu art. 71 - art. 74 din Codul electoral, astfel fiind îndreptățiți să înainteze contestații și acțiune în contencios administrativ.

Așadar, instanța de fond a stabilit că din textul art. 30 și art. 31 din Codul electoral, se desprinde cert concluzia că, constituirea secțiilor de votare în străinătate, în comparație cu constituirea secțiilor de votare în țară, este supusă suplimentar unor condiții speciale, prevăzute în mod exhaustiv și de strictă interpretare.

Astfel, pe lângă criteriul numeric care include cel puțin 30 și cel mult 3000 de alegători, care la propunerea autorităților, plafonul de 3000 de alegători poate fi depășit cu cel mult 10 la sută, pentru constituirea secțiilor de votare în străinătate, altele de cât cele din sediul misiunilor diplomatice, sunt obligatorii următoarele condiții:

1. Avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene;
2. Numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională;
3. Informația privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate;
4. Informațiile obținute de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la autoritățile competente ale țărilor de reședință a cetățenilor Republicii Moldova privind numărul acestora și locul aflării acestora.

Cu toate că avizul prealabil, indicat la art. 31 alin. (3) din Codul electoral, este unul de natură consultativ, totuși, în opinia instanței de judecată, având în vedere materia în care acest aviz prealabil este impus de legiuitor, precum interesul public major și scopul urmărit, autoritățile, în persoana Comisiei Electorale Centrale și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, aveau obligația să coopereze efectiv și eficient pentru a asigura desfășurarea normală a procesului de votare în străinătate și a garanta accesul la urnele de vot în mod nestingherit a compatrioților aflați peste hotarele țării.

Actele cauzei atestă că Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în egală măsură au desconsiderat, sau au tratat superficial și formal importanța informațiilor care urmau să se regăsească în acest aviz prealabil.

La fel, instanța de fond a observat că, în textul corespondenței dintre Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, care se pretinde a fi aviz prealabil, lipsesc informații precise și certe la toate cele 4 condiții legale, citate supra, care imperios se impunea a fi luate în calcul la constituirea numărului optim de secții de votare în străinătate. Dimpotrivă, aceste epistole abuzează cu fraze și noțiuni probabile (circa) și evident că era imposibil de a permite să se deducă concluzia matematică prognozată, necesară stabilirii unui număr

cât mai aproape de realitate de secții de votare peste hotare (f.d.27-28, 29-33, 34-35, 36-46, 47-48, dosar administrativ).

Concomitent, instanța de judecată a constatat caracterul ambiguu, echivoc și incert al avizului prealabil și referitor la obținerea acordului autorităților competente ale țării respective privind locurile de deschidere a secțiilor de votare.

Astfel, instanța de judecată a punctat faptul că, Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în detrimentul cerințelor legale imperative, au conlucrat/cooperat în mod defectuos și, în consecință, nu au atins scopul urmărit, adică nu au identificat informația impusă de legiuitor pentru a fixa cu o precizie maximală numărul necesar de secții de votare în străinătate, pentru buna desfășurare a scrutinului parlamentar și asigurarea dreptului la vot prin crearea condițiilor decente pentru alegători, fără a ține cont de experiența negativă acumulată la alegerile precedente și fără a lua în mod serios situația pandemică, afectată de virusul COVID - 19.

În această ordine de idei, în viziunea completului de judecată, nerespectarea normelor legale din art. 30 și art. 31 din Codul electoral a condus direct la vicierea procedurii de adoptare a actelor administrative normative, acestea fiind afectate de ilegalitate, situație care a impus anularea parțială a punctului 1 din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, modificat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021, precum și anularea în parte a punctului 1 alin. (3) lit. l) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr.4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021.

Cu privire la comportamentul ineficient al autorităților la chestiunea dedusă judecării instanța de judecată a reținut că Guvernul, pe de o parte a alocat Comisiei Electorale Centrale surse cu mult mai mici decât au fost solicitate prin devizul de cheltuieli, iar pe de altă parte, prin declarații separate, a afirmat că este disponibil să mai aloce mijloace necesare scrutinului, fapt care, în opinia instanței, nu facilitează activitatea normală a autorităților în campania electorală. În mod special, instanța de judecată a apreciat acțiunile Comisiei Electorale Centrale la adoptarea actelor contestate prin raportare la principiul dreptului discreționar, stabilit în art. 16 din Codul administrativ, stabilind că exercitarea dreptului discreționar nu permite desfășurarea unei activități administrative arbitrare.

Instanța a evidențiat că, la caz, scopul legii este de a asigura exercitarea dreptului la vot a cetățenilor din străinătate prin deschidere secțiilor de votare, în afara misiunilor diplomatice.

Din textul și spiritul art. 30 și art. 31 din Codul electoral este de înțeles, că autoritățile statului au fost obligate de legiuitor să constituie secții de votare pornind exclusiv de la proporția numerică în diapazonul de la cel puțin 30 alegători și cel mult 3300 alegători. Această regulă urmând a fi aplicată și în privința secțiilor de votare în străinătate, care însă este condiționată de anumite formalități, citate supra, reflectate în alin. (3) art. 31 din Codul electoral.

Instanța de fond a accentuat că, în situația în care țara gazdă nu se opune deschiderii secțiilor de votare, atunci marja de discreție a Comisiei Electorale Centrale este direct proporțională cu criteriile numerice cerute de lege și cu obligația de identificare a numărului total de votanți, aflați în străinătate, care necesită a fi stabilit în prealabil. Privit din acest punct de vedere, dreptul discreționar nu este unul nelimitat, acest drept urmează a fi supus principiului supremației legii și scopului urmărit, și anume crearea posibilități reale și nu iluzorii pentru alegătorii din afara țării în exercitarea dreptului de a vota.

Aplicând prevederile art. 227 din Codul administrativ, instanța de judecată a precizat că, anularea hotărârilor în tot întregul lor, așa cum au solicitat reclamantii, ar fi condus la desființarea a 146 secții de votare, constituite prin hotărârile Comisiei Electorale Centrale, care fac obiectul controlului judiciar și ar fi pus în pericol desfășurarea scrutinului parlamentar peste hotare, fapt pentru care aceste pretenții au fost respinse.

Totodată, instanța de judecată a apreciat ca fiind nefondate și lipsite de suport juridic cerințele reclamantilor cu privire la obligarea Comisei Electorale Centrale să deschidă un anumit număr de secții de votare în străinătate, mai mare decât cel de 146 de secții, or, din perspectiva prevederilor conjugate din art. 206 și art. 224 alin. (1) lit. e) din Codul administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă hotărâre în baza unei acțiuni de control normativ, anulează în tot sau în parte actul administrativ normativ, dacă acesta este ilegal, sau constată nulitatea acestuia, dacă acesta este nul, fapt care exclude dreptul instanței de a obliga pârâta la careva acțiuni.

În acest sens, instanța a notat că dreptul de vot nu constituie un privilegiu, iar în secolul XXI, într-un Stat democratic, prezumția trebuie să fie în favoarea acordării acestui drept unui număr cât mai mare de persoane care dispun de drept de vot.

În ceea ce privește normele de drept internațional aplicabile, cele mai efective din punct de vedere al forței juridice sunt cele prevăzute în Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, respectiv în articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție și articolul 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție, citate supra, dispoziții care trebuie interpretate în lumina celor cinci principii fundamentale care stau la baza patrimoniului electoral european, respectiv sufragiul universal, egal, liber exprimat, secret și direct – principii stabilite în Codul bunelor practici în materie electorală elaborat în 2002 de Comisia Europeană pentru democrație prin drept.

Instanța de judecată a evidențiat că nu are nici un dubiu cu privire la obligația autorităților statului de a întreprinde orice măsuri necesare în vederea asigurării unor

condiții prielnice pentru participarea la vot a cetățenilor aflați în străinătate, prin constituirea unui număr de secții de votare și logistica adecvată, care să excludă situații stresante sau care să provoace umilință alegătorilor din afara țării, legate de condiții anevoioase, provocate de distanțe considerabile până la secția de votare, de lipsa infrastructurii elementare, sau de lipsa buletinelor de vot.

În acest aspect, misiunilor diplomatice le revine un rol decisiv în vederea obținerii acordului țărilor gazdă pentru a deschide secții de votare și a identifica, cu suficient timp înainte de scrutin, informațiile impuse de lege, pentru a facilita activitatea Comisiei Electorale Centrale în constituirea secțiilor de votare.

La 17 iunie 2021, Caciuc Gheorghe, reprezentant cu drept de vot consultativ al Blocului electoral „RENATO USATÎI” a recepționat dispozitivul hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.190, vol. III).

Tot la 17 iunie 2021, ora 14:45, reprezentantul Comisiei Electorale Centrale, Nastas Ruslan a recepționat dispozitivul hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.189, vol. III).

Curtea de Apel Chișinău la 17 iunie 2021, ora 16:34, prin intermediul poștei electronice, a expediat în adresa părților la proces dispozitivul hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.191-192, vol. III).

La 18 iunie 2021, ora 13:18, prin intermediul poștei electronice (f.d.201, vol. III), Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împuternicit în baza procurii nr. CEC-8/4142 din 09 iunie 2021 (f.d.202, vol. III), a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de recurs nemotivată împotriva hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârii contestate, emiterea unei decizii prin care acțiunile înaintate să fie declarate inadmisibile sau respinse ca neîntemeiate. Concomitent a fost indicat că motivele de fapt și de drept vor fi prezentate după ce Comisia va lua cunoștință cu hotărârea motivată (f.d.203-204, vol. III). Tot la 18 iunie 2021, Comisia Electorală Centrală a prezentat cererea de recurs nemotivată în original (f.d.208-209, vol. III).

La 18 iunie 2021, ora 13:20, prin intermediul poștei electronice (f.d.216-217, vol. III), Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împuternicit în baza procurii nr. CEC-8/4142 din 09 iunie 2021, a depus la Curtea Supremă de Justiție, cerere de recurs nemotivată împotriva hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.218-219, vol. III). Tot la 18 iunie 2021, Comisia Electorală Centrală a prezentat cererea de recurs nemotivată în original (f.d.225-226, vol. III).

Conform extrasului din poșta electronică cu adresa valeria.grigoras@justice.md hotărârea motivată din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată părților la proces, la 19 iunie 2021, ora 10:52 (f.d.215, vol. III).

La 19 iunie 2021, ora 16:04, Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împuternicit în baza procurii nr. CEC-8/4142 din 09 iunie 2021, a prezentat Curții Supreme de Justiție, cererea de recurs motivată.

În motivarea recursului, Comisia Electorală Centrală și-a manifestat dezacordul cu hotărârea din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, indicând că instanța de fond, fără a ține cont de limitele stabilite de art. 219 alin. (3) din Codul administrativ, a anulat un pretins act administrativ normativ care nu există, ceea ce constituie un nonsens

juridic or, din acțiunile reclamantilor rezultă că scopul lor este de a solicita o majorare a secțiilor de votare, dar nu de a fi anulate toate secțiile.

Recurentul a menționat că prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021, s-au constituit în total 139 de secții de votare, fiind redistribuite și completate prin optimizare până la 146 de secții de votare prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021.

Recurentul a invocat că pentru trecerea testului de admisibilitate a acțiunii în control normativ, reclamantul, potrivit art. 189 alin. (1) din Codul administrativ, trebuie să revendice încălcarea unui drept al său prin actul administrativ normativ, care este o modalitate a activității administrative. Crucială este noțiunea juridică „încălcarea”, care trebuie să înglobeze circumstanțele de fapt în prima facie (fără o examinare a cauzei în fond) ce denotă o posibilă vătămare a drepturilor subiective substanțiale prin actul administrativ normativ ilegal.

Prin urmare, reclamantul prin acțiunea în control normativ nu poate solicita anularea unui act administrativ normativ, dacă prin rezultatul acestei anulări nu obține un avantaj de ordin juridic. Reclamantul nu poate dori un număr mai mare de secții de votare, dar în același timp să solicite anularea actului administrativ normativ prin care se desființează și secțiile de votare existente. În acest caz, acțiunea este lipsită de folos practic, iar pe cale de consecință este inadmisibilă.

Obținerea unui număr mai mare de secții de votare poate fi obținut pe cale judiciară doar prin intermediul acțiunii în obligare, dacă hotărârile Comisiei Electorale Centrale privind formarea secțiilor de votare sunt acte administrative individuale. Juridic, majorarea se poate realiza prin depunerea unei cereri de emitere a actului administrativ individual discreționar cu privire la modificarea actului administrativ individual de formare a secțiilor de votare prin majorarea numărului secțiilor de votare.

După Decizia Curții Constituționale din 15 iunie 2021 nr. 34, prin care s-a reținut că hotărârea Comisiei Electorale Centrale de formare a secțiilor de votare este act administrativ normativ, posibilitatea înaintării acțiunii în obligare a fost închisă ireversibil.

Totodată, prin Decizia Curții Constituționale nr. 34 și procedura de emitere a hotărârilor Comisiei Electorale Centrale de formare a secțiilor de votare a fost plasată sub prevederile Legii nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative.

Art. 6 din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, prevede la categoriile actelor normative: c) decretele Președintelui Republicii Moldova; d) hotărârile Guvernului; e) actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate; f) actele normative ale autorităților publice autonome; g) actele normative ale autorităților unităților teritoriale autonome cu statut juridic special; h) actele normative ale autorităților administrației publice locale.

Totodată, art. 1 din Legea nominalizată, prevede că prezenta lege stabilește categoriile și ierarhia actelor normative, principiile și etapele legiferării, etapele și regulile elaborării proiectelor actelor normative, cerințele de bază față de structura și conținutul actului normativ, reguli privind intrarea în vigoare și abrogarea actului normativ, privind evidența și sistematizarea actelor normative, procedeele tehnice aplicabile actelor normative, precum și reguli privind interpretarea, monitorizarea implementării prevederilor și reexaminarea actului normativ. Prezenta lege nu se aplică

actelor juridice cu caracter individual și celor cu caracter exclusiv politic și nici actelor care nu conțin norme de drept.

De menționat, Codul administrativ nu reglementează procedura de elaborare și adoptare a actelor administrative normative, dar definește ce este actul administrativ normativ, stabilește competența instanțelor judecătorești, acțiunea în control normativ, procedura de judecată și condițiile pentru admiterea acțiunii în control normativ.

Recurentul a remarcat că nu poate fi invocată încălcarea unui drept prin neemiterea unui act normativ, indiferent de faptul că este lege sau act administrativ normativ. Vătămarea dreptului poate avea loc prin neemiterea actului administrativ individual de către autoritatea publică competentă.

Comisia Electorală Centrală observă că instanța de control normativ în contenciosul administrativ nu este abilitată cu competența de a impune autorității publice să emită un act normativ, acesta fiind un drept exclusiv și discreționar al autorității publice de oportunitate ale autorității publice, iar potrivit art. 225 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ.

Recurentul a mai menționat că nici un intimat nu a invocat pretenții în privința vreunei secții de votare constituite prin ambele hotărâri contestate, fapt care denotă lipsa dreptului lezat de actele normative în cauză, ceea ce presupune inadmisibilitatea acțiunilor înaintate or, de fapt, reclamanții au înaintat concomitent mai multe cerințe în obligare de a fi deschis un număr suplimentar de secții, acesta nefiind un drept care le aparține în procedura unui control normativ.

Astfel, reiese că instanța a anulat actul în partea inexistentă, pentru a satisface cerințele reclamantului aflate în afara cadrului legal, probabil sub presiunea opiniei publice, fapt inadmisibil în înfăptuirea justiției.

Astfel, recurentul notează că în această ordine de idei este relevantă practica contenciosului constituțional, și anume în Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 14 februarie 2014 se menționează că „[...] legea nepromulgată, nefiind publicată și fiind deci inexistentă, nu poate fi supusă controlului constituționalității. [...] actele pasibile controlului constituționalității sunt supuse acestui control imperativ numai după intrarea lor în vigoare. Și Legea cu privire la Curtea Constituțională, referindu-se la competența Curții de examinare a constituționalității legilor, operează cu termenul „adoptate”: „(2) Sunt supuse controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției adoptate la 29 iulie 1994.” (art. 31 alin. (2)) 47. O normă identică se regăsește și în articolul 4 alin. (2) din Codul jurisdicției constituționale.”

Prin urmare, întrucât conceptul controlului constituțional și al celui normativ în contencios administrativ se fundamentează pe temelii juridice omogene, considerentul că un act juridic inexistent nu poate fi obiect al contenciosului urmează a fi reținut și în cazul unui control normativ.

Referitor la avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. CV/2/402/4916 din 25 mai 2021, recurentul a menționat că actul în cauză nu reprezintă un aviz, ci o scrisoare cu propunerile adresate Comisiei în vederea definitivării numărului final al secțiilor de votare, fiind o scrisoare de corespondență complexă pe marginea subiectului (anexată la dosarul administrativ).

Mai mult, acest aviz are scopul de a informa Comisia Electorală Centrală, dar nu de a obliga, deoarece ar fi o ingerință în competențele Comisiei Electorale Centrale, la emiterea unui act administrativ normativ, după cum a constatat Curtea Constituțională.

Recurentul a atras atenția că însuși terțul în actul respectiv invocă faptul că, astfel, dacă Comisia Electorală Centrală va lua în calcul dublarea secțiilor de votare unde au votat peste 3 mii alegători, majorarea ar fi cu aproximativ încă circa 10 secții de votare și ar contribui la consolidarea procesului electoral diminuând riscurile umane care ar putea fi cauzate de oboseală (atenția, stabilitate emoțională etc). De asemenea, în propunerea formulată nu s-a aplicat un criteriu riguros referitor la „pragul minim” de votanți sau înregistrări prealabile pentru deschiderea secțiilor de votare peste hotare, lăsând inițiativa oportunității să fie decisă de organul electoral central.

Deci, scrisoarea în cauză în opinia recurentului, nu reprezintă în sine un act administrativ care ar putea sta la baza emiterii unui act judecătoresc, fiind punctul de vedere al terțului expus într-o procedură complexă de identificare a soluțiilor executabile, inclusiv sub aspectele financiar și tehnico-material de constituire a secțiilor de votare, care conține viziunile Ministerului asupra subiectului, inclusiv fiind prezentată soluția deschiderii a încă circa 10 secții de votare în plus față de alegerile prezidențiale din anul 2020, ceea ce s-a și produs prin emiterea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 prin care s-au adăugat, inclusiv prin redistribuire, secțiile de votare unde s-au epuizat anterior buletinele de vot.

Invocând prevederile art. 31 alin. (3) din Codul electoral, recurentul susține că Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nu este abilitat cu dreptul de a înainta propuneri, ci avizează disponibilitatea logistică în vederea asigurării activității eficiente a birourilor electorale ale secțiilor de votare, precum și obținerea acordului țării gazde pentru fiecare secție. Prin urmare, opiniile expuse de către MAEIE în ceea ce privește un eventual număr al secțiilor de votare nu sunt imperative, având un caracter consultativ, ceea ce și a constatat instanța de fond.

Dreptul discreționar bazat inclusiv pe oportunitate în cazul constituirii secțiilor de votare în străinătate aparține exclusiv Comisiei, fiind condiționat de obținerea unui aviz pozitiv de realizare al acestuia din partea Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova or, anume Comisia, în condițiile art. 1 din Codul electoral, este organul înființat pentru organizarea alegerilor, fiind în final responsabil pentru desfășurarea acestora în condițiile legii.

Așadar, din corespondența ținută cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova rezultă cert că scrisoarea terțului nr. CV/2/402/4916 din 25 mai 2021 nu reprezintă un aviz, or, avizul s-a solicitat de către Comisie prin adresa nr. CEC-8/4086 din 04 iunie 2021, inclusiv către Guvern, fiind anexată la aceasta lista cu 162 de secții de votare, concomitent fiind solicitată: 1. Lista nominală a statelor și locațiilor pentru care a fost dat acordul deschiderii secțiilor de votare în contextul desfășurării alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, cu anexarea documentelor confirmative (în scopul executării prevederilor art. 31 alin. (3) din Codul electoral); 2. Numărul și locația exactă a secțiilor de votare pentru care MAEIE poate desemna președinții birourilor electorale din rândul funcționarilor diplomați calificați (în scopul executării prevederilor art. 31 alin. (5) din Codul electoral); 3. Dacă au fost alocate din Fondul de rezervă al Guvernului mijloace necesare pentru organizarea

secțiilor de votare care urmează a fi deschise în străinătate, în corespundere cu prevederile art. 31 alin. (6) din Codul electoral”.

În răspunsul Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/5400 din 04 iunie 2021 la adresa în cauză, recepționat de Comisie pe data de 05 iunie 2021, se invocă faptul notificării organelor competente ale țărilor gazdă în scopul obținerii acordului acestora privind deschiderea unor secții de votare, în privința altor secții soluția a fost coordonată informal, iar poziția finală urmează a fi obținută după aprobarea numărului final al secțiilor și adreselor de amplasare a acestora, fiind reiterată de asemenea poziția expusă în scrisoarea MAEIE nr. DC/2/402/5292 din 02 iunie 2021, potrivit căreia a fost obținut acordul numai de la 12 state gazdă și că acestea nu sunt ținute să urmărească termenele stabilite de legislația moldovenească.

Informații referitoare la alocarea resurselor financiare necesare din Fondul de rezervă al Guvernului pentru Comisia Electorală Centrală în vederea asigurării activității secțiilor respective nu a fost prezentată în pofida prevederilor art. 31 alin. (6) din Codul electoral, potrivit cărora pentru secțiile de votare constituite peste hotare, cheltuielile se estimează în prealabil de către Guvern și Comisia Electorală Centrală, iar în cazul când nu sunt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri/referendum, mijloacele financiare se alocă din Fondul de rezervă al Guvernului.

Recurentul a notat că, până în prezent, Comisia nu a primit nici un răspuns din partea Guvernului pe marginea subiectelor abordate în adresa nr. CEC-8/4086 din 04 iunie 2021, un singur act administrativ adoptat fiind Hotărârea Guvernului nr. 57 din 12 mai 2021, prin care s-au alocat din Fondul de rezervă 70000,0 mii lei pentru organizarea alegerilor parlamentare anticipate din cele 125 046,7 mii lei prevăzute în devizul de cheltuieli, aprobat prin hotărârea Comisiei nr. 4816 din 30 aprilie 2021.

Cu toate acestea, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova în răspunsul nr. DC/2/402/5400 din 04 iunie 2021 a confirmat că dispune de capacitățile necesare pentru asigurarea secțiilor de votare propuse spre avizare.

Astfel, pornind de la aceea că Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nu a emis un aviz uniform care să se refere strict la cele solicitate de Comisie, și anume la condițiile prevăzute de cadrul legal, dar a dat un răspuns vag cu cifre aproximative, Comisia la ședința din 05 iunie a constituit 139 de secții de votare în corespundere cu cele constituite pentru alegerile prezidențiale din 2020, în conformitate cu procedura prevăzută și avizarea corespunzătoare, ceea ce împreună oferă asigurarea juridică a funcționalității acestora, inclusiv în cadrul alegerilor parlamentare anticipate.

În vederea exemplificării viciilor de avizare a secțiilor de votare preconizate pentru alegerile parlamentare anticipate, reprezentanții Comisiei în cadrul examinării cauzei în instanța de fond au solicitat să fie anexate la materialele cauzei corespondența între Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova pe marginea avizării aceluiași subiect din cadrul alegerilor prezidențiale din 2020, care a stat la baza emiterii actului contestat, și anume, scrisoarea MAEIE nr. DC/3/017/5434 din 22 iunie 2020; scrisoarea MAEIE nr.

DC/1/401/2833 din 10 martie 2020; scrisoarea MAEIE nr. DC/2/402/8553 din 23 septembrie 2020.

Instanța de fond, prin încheierea protocolară, a respins anexarea materialelor sus-menționate fără nici o explicație plauzibilă, fapt pentru care, de asemenea, solicită casarea acesteia și admiterea materialelor mai sus enumerate, care demonstrează caracterul defectuos al aprecierii instanței de fond date procedurii de avizare, fiind aparent relevant în vederea examinării juste a cauzei și aprecierii soluției discreționare emise de către Comisia Electorală Centrală, care s-a bazat inclusiv pe aceste acte, conexe dosarului administrativ în cauză.

Astfel, în vederea neadmiterii viciilor de avizare, Comisia a luat ca bază secțiile de votare avizate în modul corespunzător la alegerile prezidențiale din 2020, iar în ședința din 08 iunie 2020 hotărârea de constituire a secțiilor de votare a fost ajustată în așa fel, încât să fie diminuat la maxim posibil un potențial risc de a se repeta situația, când la turul II al alegerilor prezidențiale din 2020, în unele secții de votare din străinătate nu au fost suficiente buletine de vot, fiind o acțiune de optimizare în vederea atingerii scopului stabilit de lege.

Recurentul consideră că prin adoptarea Hotărârii nr. 4974 din 08 iunie 2021, s-au respectat toate criteriile stabilite de art. 31 alin. (3) din Codul electoral, inclusiv criteriul privind numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent.

Prin urmare, actele contestate corespund integral prevederilor legale, iar alegațiile reclamanților referitoare la numărul înregistrărilor prealabile ale alegătorilor ca fiind mai mare decât la scrutinul național precedent poartă un caracter declarativ, or, la nici o secție nu s-a înregistrat un număr de alegători mai mare de 3 mii, în vederea deschiderii unei secții suplimentare în condițiile art. 30 alin. (2) din Codul electoral, fapt pentru care pretențiile reclamanților nu sunt justificate temeinic, se bazează pe presupuneri și așteptări proprii fără a fi motivate juridic și bazate pe resurse tehnico - materiale disponibile, inclusiv ținând cont că devizul de cheltuieli pentru secțiile de votare din străinătate s-a estimat pentru maxim un număr de 150, pornind de la capacitățile existente și ținând cont de faptul că alegerile sunt anticipate, nefiind consultată cu Comisia data organizării acestora, inclusiv sub aspectul planificării eficiente a alegerilor.

Recurentul a mai specificat că, concluziile instanței de fond sunt contradictorii cu soluția expusă în afara cadrului juridic, și anume, pe de o parte, instanța stabilește că în prezenta cauză avizul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova poartă un caracter consultativ, însăși prezența acestuia fiind opozabilă aprecierii de legalitate, iar actul administrativ este pasibil de a fi nul în partea neavizată. Adică, în situația în care emiterea unui act administrativ este condiționată de obținerea unui aviz, acesta poate fi considerat nul numai în partea neavizată, însă instanța a anulat o parte inexistentă a hotărârii care nu a fost avizată în acest sens.

Instanța de fond a stabilit că, potrivit corespondenței de avizare ținute între Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova ultimul utilizează și chiar abuzează de fraze și noțiuni probabile („circa”), avizul având un caracter ambiguu, echivoc și incert și, pe de altă parte, declară nul un act administrativ în partea ce nu se bazează pe aceste ambiguități, or, inclusiv anume din acest considerent Comisia nu a aprobat numărul de 190 de secții bazat pe

premise incerte inadmisibile în procesul de organizare a alegerilor, fiind luat inițial ca bază numărul de 139 de secții efectiv realizat în cadrul scrutinului național precedent, ulterior ajustat în modul corespunzător pentru înlăturarea deficiențelor indicate supra.

Deci, instanța însăși stabilește că, privit din acest punct de vedere, dreptul discreționar nu este unul nelimitat, acest drept urmează a fi supus principiului supremației legii și scopului urmărit, și anume crearea posibilității reale și nu iluzorii pentru alegătorii din afara țării în exercitarea dreptului de a vota”. Așadar, Comisia a emis actele contestate având ca bază posibilități reale, și nu iluzorii, iar instanța, în contradicție cu propriile aprecieri, anulează o parte inexistentă a actului care ar urma să se bazeze pe temelii incerte, ambigue și iluzorii, ceea ce este un paradox juridic.

Recurentul a invocat că în motivarea soluției instanța de fond a indicat, misiunilor diplomatice le revine un rol decisiv în vederea obținerii acordului țărilor gazdă pentru a deschide secții de votare și a identifica, cu suficient timp înainte de scrutin, informațiile impuse de lege, pentru a facilita activitatea CEC în constituirea secțiilor de votare. Astfel, rolul activ în vederea asigurării organizării secțiilor de votare, după cum este efectiv și rațional, și logic, revine Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, ultimul, fără a-și justifica poziția, inclusiv din considerentul lipsei de timp, având în vedere că scrutinul este neplanificat, nu a fost în măsură să asigure posibilități reale de organizare a tuturor secțiilor propuse, fapt care a și determinat stabilirea în final a unui număr de 146 de secții.

În aceste sens, reține că, din corespondența ținută între Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova în vederea organizării scrutinului prezidențial planificat din 01 noiembrie 2020, rezultă că acțiunile de identificare a secțiilor de votare au demarat la începutul anului 2020, primul răspuns primit din partea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova fiind datat cu 10 martie 2020, ceea ce explică, de fapt, izvorul deficiențelor stabilite, actele au fost respinse de instanța pentru anexarea la materialele cauzei fără nici o explicație plauzibilă, fiind evident că ele sunt relevante cauzei, inclusiv din punctul de vedere al motivării contradictorii cu soluția pronunțată.

Recurentul a mai indicat poziția Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova formulată chiar și după pronunțarea hotărârii instanței de fond justifică poziția constantă a Comisiei, întrucât prin scrisoarea MAEIE nr. DC/1/401/5883 din 18.06.2021, Ministerul indică că, adresele secțiilor de votare în număr de 146 aprobate de CEC se anexează. Pornind de la incertitudinea juridică creată după adoptarea hotărârii Curții de Apel din 17.06.21 și pentru a nu induce publicul în eroare, recomandă să nu fie făcute publice adresele respective până la clarificarea aspectelor juridice privind „harta” exactă a secțiilor de votare peste hotare.” La fel, MAEIE a precizat că, conform situației la 18.06.2021, MAEIE a primit acceptul formal a 21 state străine pentru deschiderea secțiilor de votare peste hotare. Lista se anexează. Anexă la scrisoarea MAEIE nr. DC/1/5883 din 18.06.2021, Acceptări recepționate – 21 state. Nr. d/o Misiunea/Statul 1 Republica Austria 2 Republica Azerbaidjan 3 Republica Belarus 4 Regatul Belgiei 5 Republica Bulgară 6 Republica Cehă 7 Confederația Elvețiană 8 Emiratele Arabe Unite 9 Federația Rusă 10 Irlanda 11 Japonia 12 Republica Letonia 13 Regatul Norvegiei 14 Republica Polonia

15 Regatul Țărilor de Jos 16 România 17 Regatul Spaniei 18 Statul Qatar 19 Regatul Suediei 20 Republica Turcia 21 Republica Ungară”.

Recurentul a indicat că instanța de fond a aplicat eronat normele Codului electoral invocând că o secție de vot se deschide pentru un număr minim de 30 și maxim de 3300 alegători, or, această normă, de fapt, se aplică pentru secțiile de vot deschise pe teritoriul Republicii Moldova, iar pentru secțiile deschise în afara hotarelor Republicii Moldova se aplică o marjă maximă de până la 5000 de alegători, fapt reglementat de art. 54 alin. (3) din Codul electoral, în acest sens subliniază că Comisia Electorală Centrală a mărit numărul secțiilor de vot pentru locațiile unde limita de 5000 de buletine se epuizase la alegerile prezidențiale din anul 2020, sau era la limita epuizării.

Concluziile instanței precum că, în detrimentul cerințelor legale imperative, Comisia Electorală Centrală și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova au conlucrat în mod defectuos, însă din toată motivarea lipsește vreun fapt juridic ce ar stabili vreo acțiune defectuoasă a Comisiei, or, din dosarul administrativ rezultă cert că Comisia Electorală Centrală a înaintat mai multe adrese către Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova la acest subiect cu solicitări exprese de a obține un răspuns în strictă conformitate cu cerințele prevăzute de art. 31 alin. (3) din Codul electoral, însă, după cum a și stabilit instanța de fond, Comisia Electorală Centrală a primit răspunsuri ambigue, cu echivocuri, bazate pe probabilități, ceea ce și a determinat emiterea actelor contestate în varianta lor finală, se bazează pe argumentele Comisiei prezentate în cadrul examinării acestei cauze, însă într-o manieră illogică, fiind contradictorii cu soluția formulată în dispozitivul actului judecătoresc, or, în corespundere cu art. 239 și art. 241 alin. (4) și (5) din Codul de procedură civilă.

Referitor la participarea terților, recurentul a indicat că autorizarea participării ca terț la procesul de contencios se face prin încheiere judecătorească, în conformitate cu prevederile art. 205 alin. (4) din Codul administrativ, fapt care lipsește în cazul de față și, prin urmare, hotărârea judecătorească este viciată, iar acțiunea inadmisibilă în privința Guvernului Republicii Moldova și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Menționează că autoritățile publice (art. art. 7 și 53-59 din Codul administrativ) ale Republicii Moldova (persoana juridică) au sarcini și competențe (atribuții) materiale și în funcție de teritoriu, dar nu drepturi în sensul art. 17 din Codul administrativ.

De asemenea, susține recurentul că Guvernul Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene nu pot participa la proces ca terți nici conform art. 205 alin. (3) din Codul administrativ, deoarece acțiunea nu este în obligare, după Decizia Curții Constituționale nr. 94, iar prevederile art. 205 alin. (3) se aplică cu prevederile art. 125 din Codul administrativ.

La 19 iunie 2021, Curtea Supremă de Justiție a notificat intimaților Blocului electoral „RENATO USATÎI”, Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidului Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidului Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidului Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”, Partidului Politic „Democrația Acasă”, Partidului Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE”, persoanelor terțe Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii

Moldova și Guvernului Republicii Moldova, în corespundere cu art. 33 din Codul administrativ, prin intermediul poștei electronice, copia recursului motivat depus de Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova, explicându-le dreptul de a depune referințe asupra motivelor recursului (f.d.42-43, vol. IV).

La 22 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.48-49, vol. IV), Avocatul Poporului, Bănărescu Maia a prezentat notificare asupra concluziei nr. 07-1/25 din 10 iunie 2021, depuse în temeiul art. 25 alin. (3) din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul poporului, prin care a menționat că, rezultatul ultimelor scrutine electorale a demonstrat ineficiența eforturilor statului în asigurarea condițiilor necesare pentru exercitarea dreptului la vot tuturor cetățenilor, în special cetățenilor care se află în afara țării și care și-au manifestat voința de a-și exercita acest drept fundamental. Cauza principală a încălcărilor admise este lipsa de acces la organele electorale deschise peste hotarele țării, prin numărul insuficient a secțiilor de votare și a buletinelor de vot. Astfel, în Raportul anual privind situația respectării drepturilor omului în Republica Moldova, Ombudsmanul a recomandat, mărirea numărului de secții de votare deschise în afara țării și a buletinelor de vot pentru asigurarea dreptului la vot a tuturor cetățenilor Republicii Moldova.

Subsecvent, cu referire la cauza menționată supra, Avocatul Poporului și-a reconfirmat poziția expusă în Concluzia sa nr.07-1/25 din 10.06.2021 depusă în cadrul examinării pricinii de către Curtea de Apel Chișinău privind mărirea numărului secțiilor de votare în afara țării, pentru satisfacerea în deplin volum al solicitărilor cetățenilor Republicii Moldova, așa cum este specificat în Hotărârea nr. 3-74/2021 din 17 iunie 2021, solicitând să se țină cont de acestea în procesul de examinare a cererii de recurs precitată.

La 22 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Mihailov-Moraru Veronica, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” a depus referință la recursul declarat de Comisia Electorală Centrală, solicitând în temeiul art. 248 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, respingerea recursului înaintat de către Comisia Electorală Centrală, cu menținerea în vigoare a hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Tot la 22 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Caciuc Gheorghe, reprezentant cu drept de vot consultativ al Blocului electoral „RENATO USATÎI” a depus a depus referință prin care a solicitat respingerea recursului înaintat de către Comisia Electorală Centrală, cu menținerea în vigoare a hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Până la data și ora stabilită pentru examinarea recursului, în adresa Curții Supreme de Justiție alte referințe nu au parvenit.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține că, la caz, se contestă acțiunile Comisiei Electorale Centrale în perioada electorală, iar în conformitate cu art. 74 alin. (6) din Codul electoral, împotriva hotărârii instanței de judecată poate fi depus un apel în termen de o zi de la pronunțare, iar împotriva deciziei instanței de apel – un recurs în termen de o zi de la pronunțare.

Hotărârea Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 17 iunie 2021 (f.d.151, 152, 153-188, vol. III).

Din materialele cauzei rezultă că reprezentantul Comisiei Electorale Centrale, Nastas Ruslan, a recepționat contrasemnătură, la 17 iunie 2021, ora 14:45, dispozitivul hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.189, vol. III).

La 18 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.201, vol. III), Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împuternicit în baza procurii nr. CEC-8/4142 din 09 iunie 2021 (f.d.202, vol. III), a depus la Curtea de Apel Chișinău, cerere de recurs nemotivată împotriva hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârii contestate, emiterea unei decizii prin care în principal acțiunile înaintate să fie declarate inadmisibile sau în subsidiar acțiunile înaintate să fie respinse ca neîntemeiate. Concomitent a fost indicat că motivele de fapt și de drept vor fi prezentate după ce Comisia va lua cunoștință cu hotărârea motivată (f.d.203-204, vol. III). Tot la 18 iunie 2021, Comisia Electorală Centrală a prezentat cererea de recurs nemotivată, în original (f.d.208-209, vol. III).

La 18 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice (f.d.216-217, vol. III), Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împuternicit în baza procurii nr. CEC-8/4142 din 09 iunie 2021, a depus la Curtea Supremă de Justiție, cerere de recurs nemotivată împotriva hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.218-219, vol. III). Tot la 18 iunie 2021, Comisia Electorală Centrală a prezentat cererea de recurs nemotivată, în original (f.d.225-226, vol. III).

Conform extrasului din poșta electronică cu adresa valeria.grigoras@justice.md hotărârea motivată din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată părților la proces, la 19 iunie 2021, ora 10:52 (f.d.215, vol. III).

La 19 iunie 2021, ora 16:04, Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împuternicit în baza procurii nr. CEC-8/4142 din 09 iunie 2021, a prezentat Curții Supreme de Justiție, cererea de recurs motivată.

Instanța de recurs atestă că Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan s-a conformat prevederilor legale și în termenul prevăzut la art. 74 alin. (6) din Codul electoral, a declarat recurs împotriva hotărârii 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Prin încheierea din 20 iunie 2021 a Curții Supreme de Justiție recursul depus de Comisia Electorală Centrală, reprezentată de Nastas Ruslan, împotriva hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost numit pentru examinare în fond, în complet de 5 judecători pentru data de 22 iunie 2021.

Prin prisma articolului 191 alin. (5) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție soluționează cererile de recurs împotriva hotărârilor, deciziilor și încheierilor curții de apel.

Iar potrivit art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

La 22 iunie 2021, Mihailov-Moraru Veronica, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” și Botnarenco Ion, reprezentant cu drept de vot consultativ al Partidului Politic „Platforma Demnitate și Adevăr” au depus cereri prin care au solicitat examinarea cauzei cu citarea și

participarea părților în ședință publică pentru a se expune privitor la problemele invocate în cererea de recurs.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ a decis respingerea cererilor înaintate de intimați și examinarea cererii de recurs fără participarea părților la proces, fiind inoportună invitarea părților, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței examinarea acesteia.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul înaintat de Comisia Electorală Centrală și a menține hotărârea din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

Conform art. 248 alin. (1) lit. a) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă decizie prin care respinge recursul.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurentului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84).

Astfel, pe baza constatării instanței ierarhic inferioare, se observă că prin Decretul Președintelui Republicii Moldova „Privind dizolvarea Parlamentului nr. 77-IX din 28 aprilie 2021, în vigoare la aceeași dată (Monitorul Oficial, 2021, nr. 111 din 123), în temeiul art. 61 alin. (3) și art. 85 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, precum și al art. 38 și art. 83 alin. (3) din Codul electoral, a decretat dizolvarea pe data de 28 aprilie 2021 a Parlamentului de legislatura a X-a, fiind stabilită data alegerii noului Parlament pe 11 iulie 2021.

Tot în Decretul nominalizat a fost stabilit că Guvernul va asigura alocarea din bugetul de stat a resurselor financiare necesare pentru pregătirea și desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate, în baza devizului de cheltuieli aprobat de Comisia Electorală Centrală.

Prin punctul 1 (conform anexei) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, au fost constituite 139 secții de votare în străinătate (f.d.146, dosar administrativ).

Prin punctul 1 alin. (3) lit. l) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, numărul 139 secții de votare în străinătate a fost substituit cu numărul 146 secții de votare (f.d.220, dosar administrativ).

Conform art. 73 alin. (3) din Codul administrativ, contestațiile privind acțiunile și hotărârile Comisiei Electorale Centrale și ale Consiliului Coordonator al Audiovizualului se depun, fără respectarea procedurii prealabile, la Curtea de Apel Chișinău în termen de 3 zile calendaristice de la data săvârșirii acțiunii sau adoptării hotărârii.

Conform art. 74 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată adoptă și pronunță hotărârea în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă și ale Codului administrativ.

Manifestându-și dezacordul cu Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, precum și cu Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”, Partidul Politic „Democrația Acasă”, Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE” au depus în instanța de contencios administrativ contestații, împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova, care ulterior pe parcursul examinării cauzei au fost concretizate, solicitând anularea hotărârilor nominalizate și obligarea Comisiei Electorale Centrale de a deschide secții de votare în străinătate în număr de la 191 până la 300.

Instanța de recurs constată că înaintând contestațiile în instanța de contencios administrativ, reclamantii au revendicat un drept vătămat, în sensul art. 17, 20 din Codul administrativ în corespundere cu art. 20 din Constituție, coroborat cu art. 71 – 74 din Codul electoral, și anume, încălcarea de către Comisia Electorală Centrală a dreptului constituțional de a fi ales al concurenților electorali și a dreptului constituțional a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate de a vota, prin constituirea inițial a 139, ulterior a 146 de secții de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021.

Conform art. 189 alin. (1) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Colegiul lărgit notează că, legislația administrativă potrivit art. 3 din Codul administrativ, are drept scop reglementarea procedurii de îndeplinire a activității administrative și a controlului judecătoresc asupra acesteia, în vederea asigurării respectării drepturilor și a libertăților prevăzute de lege ale persoanelor fizice și juridice, ținându-se cont de interesul public și de regulile statului de drept.

Conform art. 6 din Codul administrativ, procedura administrativă este activitatea autorităților publice cu efect în exterior, îndreptată spre examinarea condițiilor, pregătirea și emiterea unui act administrativ individual, spre examinarea condițiilor, pregătirea și încheierea unui contract administrativ sau examinarea condițiilor, pregătirea și întreprinderea unei măsuri strict de autoritate publică.

Emiterea unui act administrativ individual, încheierea unui contract administrativ sau întreprinderea unei măsuri strict de autoritate publică sînt părți ale procedurii administrative.

Conform art. 12 din Codul administrativ, un act administrativ normativ este actul juridic subordonat legii adoptat, aprobat sau emis de o autoritate publică în baza

prevederilor constituționale sau legale, care nu se supune controlului constituționalității și stabilește reguli de aplicare obligatorii pentru un număr nedeterminat de situații identice.

Art. 206 alin. (1) lit. e) din Codul administrativ, prevede că o acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru anularea în tot sau în parte a unui act administrativ normativ (acțiune de control normativ).

În corespundere cu art. 209 alin. (3) din Codul administrativ, pentru acțiunea în realizare, acțiunea în constatare și acțiunea de control normativ nu există termen de înaintare a acțiunii în contencios administrativ.

Astfel, din materialele cauzei rezultă că actele administrative contestate de intimati, care inițial, o parte din ei le apreciau ca fiind acte administrative individuale, iar altă parte le considerau drept acte administrative normative.

Prin Decizia nr. 94 din 15 iunie 2021 de inadmisibilitate a sesizărilor nr. 137g/2021 și nr. 138g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 72 alin. (3), 73 alin. (7) și 74 alin. (1) din Codul electoral (procedura prealabilă și contestațiile în domeniul electoral), Curtea Constituțională a stabilit că hotărârile Comisiei Electorale Centrale privind deschiderea unor secții de votare nu sunt acte administrative cu caracter individual, ci sunt acte administrative cu caracter normativ. Ele sunt adoptate pentru punerea în aplicare a prevederilor pertinente din Codul electoral, vizează un număr nedeterminat de subiecte și au un caracter general. Prin urmare, în cazul contestării unor astfel de hotărâri în instanța de judecată nu este necesară parcurgerea procedurii prealabile.

În temeiul art. 224 alin. (1) lit. e) din Codul administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărâri, în baza unei acțiuni de control normativ, anulează în tot sau în parte actul administrativ normativ, dacă acesta este ilegal, sau constată nulitatea acestuia, dacă acesta este nul.

Fiind investită cu examinarea în fond a prezentei cauze, Curtea de Apel Chișinău prin hotărârea emisă la 17 iunie 2021 a admis parțial acțiunile în contencios administrativ (contestațiile) depuse de către Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”, Partidul Politic „Democrația Acasă”, Partidul Politic „Partidul Acasă Construim Europa” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova privind anularea Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021 și Hotărârii nr. 4974 din 08 iunie 2021, adoptate de Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova și obligarea la emiterea actului administrativ.

A fost anulat în parte actul administrativ normativ și anume anexa la punctul 1 din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, modificat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile

parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021.

A fost anulat în parte actul administrativ normativ și anume punctul 1 alin. (3) lit. l) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021.

În rest, acțiunile au fost respinse ca fiind neîntemeiate (f.d.151-152, 153-188, vol. III, dosar nr.3-74/21).

Efectuând controlul judiciar al hotărârii din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a constatat că concluziile instanței de fond expuse în hotărârea contestată sunt întemeiate, fiind interpretată corect legea materială pertinentă prezentului caz, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei fiind constatate și elucidate pe deplin.

Potrivit articolului 2 din Constituție, suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative.

Suveranitatea națională constă în dreptul poporului de a hotărî necondiționat asupra intereselor sale și de a le promova în formele stabilite de Legea Supremă. Acest principiu constituțional derivă din articolul 1 din Constituție, care consacră caracterul suveran al statului.

Curtea a reținut că potrivit normei constituționale, suveranitatea națională poate fi exercitată de către popor în mod direct, prin participarea la alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri.

În Hotărârea nr. 15 din 27 mai 2014 Curtea Constituțională a subliniat,, 46. [...] în sensul articolului 2 din Constituție, o democrație veritabilă poate fi constituită numai de către popor, prin exercitarea suveranității naționale în mod direct ori prin intermediul reprezentanților săi, aleși în cadrul unui scrutin democratic.”

De asemenea, Comisia de la Veneția, în Codul de bună conduită în materie electorală, adoptat în cadrul celei de-a 52 sesiuni (Veneția, 18-19 octombrie 2002), a relevat următoarele: „Democrația este, la fel ca și drepturile omului și supremația dreptului, unul din cei trei piloni ai patrimoniului constituțional european, precum și ai Consiliului Europei. Ea nu poate fi concepută fără alegeri, respectând un anumit număr de principii considerate democratice.”

Dispozițiile constituționale ale articolelor 1 alin. (3) și 2 alin. (1) din Constituție urmează a fi corelate cu prevederile articolului 38 din Legea Supremă, potrivit căruia voința poporului constituie baza puterii de stat, aceasta exprimându-se prin alegeri libere, care au loc în mod periodic, prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Astfel, Curtea a reținut că dreptul de vot al cetățenilor Republicii Moldova de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, este consacrat expres prin dispozițiile art. 38 alin. (2) din Constituție, fiind unul din drepturile electorale fundamentale.

Curtea a menționat că realizarea în practică a dreptului de vot al cetățenilor are loc prin participarea la alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și la referendumuri.

În acest sens, Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 15 din 27 mai 1998, a reținut că alegerile constituie nu numai un mijloc de exercitare de către cetățeni a drepturilor lor politice, consacrate de Constituție, ci și un mijloc de dotare a instituțiilor unui stat democratic cu o capacitate coerentă de expresie, pentru a face posibilă organizarea unor centre de decizie politică, eficiente și în măsură să imprime activității de stat o orientare general nefragmentată.

Astfel, fiind caracteristice unui stat de drept, alegerile și referendumul sunt instrumente prin excelență ale democrației directe, în care alegătorii își exprimă opțiunea.

Dreptul de vot, fiind un drept fundamental, potrivit art. 4 din Constituție, urmează a fi interpretat și aplicat inclusiv prin raportare la garanțiile instituite în Declarația Universală a Drepturilor Omului, Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, care stabilesc că voința poporului este baza puterii de stat.

Totodată, Curtea Europeană în jurisprudența sa a reținut că dreptul la alegeri libere consacrat în art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, nu este absolut, fiind loc pentru limitări implicite, statelor contractante urmând să li se acorde o marjă de apreciere în domeniu.

De asemenea, Curtea Europeană a afirmat că există numeroase maniere de a organiza și a face să funcționeze sistemele electorale și o multitudine de diferențe în Europa, mai ales în evoluția istorică, diversitatea culturală și gândirea politică, dar este de datoria fiecărui stat contractant de a-l încorpora în propria sa viziune a democrației.

Potrivit art. 61 alin. (2) din Constituție, modul de organizare și de desfășurare a alegerilor este stabilit prin lege organică.

Astfel, întru garantarea exprimării voinței libere a cetățenilor prin apărarea principiilor democratice în materia dreptului electoral, Parlamentul a adoptat Codul electoral, care reglementează modul de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare, locale, precum și modul de organizare și desfășurare a referendumurilor.

În vederea asigurării exercitării dreptului de vot de către toți cetățenii, art. 2 alin. (3) din Codul electoral stabilește că cetățenii Republicii Moldova care domiciliază în afara țării beneficiază de drepturi electorale depline în condițiile prezentului cod. Guvernul Republicii Moldova, Comisia Electorală Centrală, misiunile diplomatice și oficiile consulare sînt obligate să creeze condiții pentru ca cetățenii să-și exercite liber drepturile lor electorale.

Curtea reține că, potrivit normei enunțate, titulari ai dreptului de vot sunt nu doar cetățenii Republicii Moldova cu domiciliul în țară, ci și cetățenii Republicii Moldova cu domiciliul în străinătate.

În context, Codul bunelor practici în materie electorală din 2002 al Comisiei de la Veneția stabilește că reședința poate condiționa exercitarea dreptului de vot. În același timp, Codul stabilește că dreptul de a alege și de a fi ales poate fi acordat cetățenilor care domiciliază în afara țării.

Curtea menționează că particularitățile constituirii secțiilor de votare în străinătate au fost stabilite la art. 30 și art. 31 din Codul electoral.

Conform art. 30 alin. (2) din Codul electoral, secțiile de votare se constituie de către consiliile electorale de circumscripție în localități, în baza propunerilor primarilor orașelor (municipiilor), sectoarelor și satelor (comunelor), cu cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor, și vor cuprinde cel puțin 30 și cel mult 3000 de alegători. La propunerea primarilor orașelor (municipiilor), ai sectoarelor și ai satelor (comunelor), plafonul de 3000 de alegători poate fi depășit cu cel mult 10 la sută. Pentru alegerile de orice nivel și pentru referendumurile republicane, secțiile de votare se constituie în același termen. Sediile secțiilor de votare se stabilesc, de regulă, în sediile aflate în proprietate publică și se amenajează astfel încât să faciliteze accesul în ele al persoanelor în vârstă și cu dizabilități.

Articolul 31 alin. (1) – (3) din Codul electoral stabilește că, toate secțiile de votare constituite în străinătate vor activa în conformitate cu particularitățile prevăzute de prezentul cod.

În cazul alegerilor parlamentare, prezidențiale și al referendumului republican, pe lângă misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova se organizează una sau mai multe secții de votare pentru alegătorii care se află în străinătate la data alegerilor.

În afară de secțiile de votare prevăzute la alin. (2), cu acordul autorităților competente ale țărilor respective, vor fi organizate secții de votare și în alte localități. Constituirea acestor secții de votare se stabilește de către Comisia Electorală Centrală, cu avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, pe baza numărului de alegători care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională, pe baza înregistrării prelabile a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, dar și pe baza informațiilor obținute de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la autoritățile competente ale țărilor de reședință a cetățenilor Republicii Moldova privind numărul acestora și locul aflării acestora. Avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene se va referi la îndeplinirea condiției vizând obținerea acordului autorităților competente ale țării respective, precum și la posibilitatea asigurării din punct de vedere logistic a procesului de votare. Regulamentul privind înregistrarea prelabilă se aprobă de către Comisia Electorală Centrală.

Relevante cazului sunt și prevederile art. 31 alin. (6) din Codul electoral care stipulează că, particularitățile organizării și funcționării birourilor electorale ale secțiilor de votare din străinătate se reglementează de Comisia Electorală Centrală, în coordonare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, iar cheltuielile aferente organizării și funcționării acestor birouri se suportă din bugetul alocat pentru alegeri/referendum. Pentru secțiile de votare constituite peste hotare, cheltuielile se estimează în prealabil de către Guvern și Comisia Electorală Centrală, iar în cazul când

nu sînt prevăzute în bugetul alocat pentru alegeri/referendum, mijloacele financiare se alocă din Fondul de rezervă al Guvernului.

Conform adresării nr. CEC-8/3898 din 05 mai 2021, Comisia Electorală Centrală a solicitat Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și Biroului Relații cu Diaspora din cadrul Cancelariei de Stat, desemnarea din partea instituțiilor destinate, câte un reprezentant care să participe la elaborarea Planului de lucru în vederea realizării activităților de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare anticipate pentru cetățenii cu drept de vot a Republicii Moldova aflați în străinătate în ziua alegerilor (f.d.8, dosar administrativ).

Astfel, la 06 mai 2021, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene prin scrisoarea nr. DC/3/402/4292, a comunicat Comisiei Electorale Centrale că Eugen Revenco, secretar general, și Sergiu Odainic, șef al Direcției Consulare (în calitate de supleant) urmează să participe la elaborarea Planului de lucru în vederea realizării activităților de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare anticipate pentru cetățenii cu drept de vot a Republicii Moldova aflați în străinătate în ziua alegerilor (f.d.9, dosar administrativ).

Totodată, potrivit art. 6 lit. c) din Legea cu privire la Guvern nr. 136 din 07 iulie 2017, în realizarea funcțiilor sale, Guvernul are atribuția de a asigura executarea actelor normative ale Parlamentului și decretelor Președintelui Republicii Moldova, adoptate în conformitate cu normele constituționale, și a prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 57 din 12 mai 2021 cu privire la alocarea mijloacelor financiare s-a dispus alocarea de către Ministerul Finanțelor din fondul de rezervă al Guvernului, Comisiei Electorale Centrale, mijloace financiare în sumă de 70 000,0 mii lei pentru organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate, stabilite pentru 11 iulie 2021.

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene prin scrisoarea nr. DMI/BF/513.1/4499 din 13 mai 2021, a comunicat că în contextul desfășurării scrutinului electoral din 11 iulie 2021 a elaborat devizul de cheltuieli privind desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate în 150 de secții de votare, care ar putea fi eventual deschise în străinătate. Astfel, cuantumul cheltuielilor necesare asigurării eficiente a activității secțiilor de votare deschise peste hotare au fost stabilite în sumă de 5580,0 mii lei. Luând în considerație faptul că, în anul curent Ambasada Republicii Moldova în statul Qatar și Ambasada Republicii Moldova în Emiratele Arabe Unite au primit donații din partea statelor de reședință în valoare de 1753,3 mii lei și respectiv 2452,5 mii lei, precum și în contextul ajustării planului de activitate al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene pentru identificarea economiilor, a fost propusă suma necesară pentru desfășurarea alegerilor parlamentare peste hotare să fie acoperită din contul alocațiilor precizate instituție în sumă de 5580,0 mii lei (f.d.11, dosar administrativ).

Prin scrisoarea nr. 20-76-627-3709 din 19 mai 2021, semnată de Prim-ministrul interimar al Republicii Moldova, adresată Comisiei Electorale Centrale, se menționează în scopul asigurării bunei organizări și desfășurări a alegerilor parlamentare anticipate, stabilite pentru 11 iulie 2021 prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 77-IX din 28 aprilie 2021, Guvernul Republicii Moldova a aprobat Hotărârea nr. 57 din 12

mai 2021, conform căreia, din fondul de rezervă al Guvernului, au fost alocate Comisiei Electorale Centrale mijloace financiare în sumă de 70 mil. lei. Totodată, a comunicat faptul că Guvernul Republicii Moldova este disponibil de a aloca Comisiei Electorale Centrale necesarul de mijloace financiare începând cu data de 20 iunie 2021, după estimarea exhaustivă a tuturor costurilor ce nu au putut fi estimate complet la etapa planificării (f.d.12, dosar administrativ).

La 25 mai 2021, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a comunicat Comisiei Electorale Centrale prin scrisoarea nr. DC/2/402/4916, că a dispus instrucțiuni adresate misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova, după cum urmează: a) să informeze și să solicite acordul preliminar al statelor gazdă privind deschiderea secțiilor de votare; b) să comunice numărul oficial și estimativ al cetățenilor moldoveni aflați în străinătate; c) să consulte organizațiile din diaspora și liderii de opinie ai comunităților de moldoveni de peste hotare; d) să examineze și să evalueze logistica necesară asigurării procesului de votare în condițiile pandemiei COVID-19 și evaluarea riscurilor conexe.

Totodată, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a menționat că, numărul secțiilor de votare peste hotare nu poate fi mai mic decât cel din noiembrie 2020. Propunerile ambasadelor care cuprind circa 190 secții de votare, au fost sistematizate într-un tabel.

Deși tradițional în alegerile prezidențiale mobilizarea electoratului este mai mare decât la alegerile parlamentare, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene consideră necesar a lua în calcul posibilitatea dublării numărului secțiilor de votare acolo unde s-a votat în jur de 5000 persoane, unde s-a extins timpul de funcționare a secțiilor de votare sau unde s-au epuizat înainte de timp buletinele de vot. Totodată, diversificarea geografică, poate reduce presiunea și aglomerațiile la unele secții de votare (f.d.13-14, 15-23 dosar administrativ).

La 26 mai 2021, în corespundere cu pct. 20 din Regulamentul privind înregistrarea prealabilă, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 1568/2018, procedura înregistrării prelabile s-a încheiat.

Înregistrarea prealabilă, potrivit art. 2 din Regulament, reprezintă o procedură prin care cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, care în ziua alegerilor se vor afla în străinătate, precum și cei ce au domiciliul în localitățile din stînga Nistrului (Transnistria), se înregistrează în prealabil și în mod benevol, prin intermediul paginii web oficiale www.alegator.md sau prin cerere scrisă, individuală sau în grup, depusă la Comisia Electorală Centrală (în continuare – Comisia) și/sau la misiunile diplomatice, oficiile consulare ale Republicii Moldova.

Conform pct. 9 din Regulament, alegătorii se pot înregistra prealabil pe tot parcursul anului, cu excepția ultimelor 45 de zile înainte de data scrutinului. În cazul desfășurării turului doi de scrutin al alegerilor prezidențiale, rămâne valabilă înregistrarea efectuată pentru turul întâi.

Iar pct. 20 din același Regulament prevede că înregistrarea prealabilă pe pagina web oficială www.alegator.md, precum și procedura de depunere a cererilor va fi activă pe tot parcursul anului și se va încheia cu 45 de zile înainte de ziua alegerilor/ziua primului tur de scrutin în cazul alegerilor prezidențiale.

Conform pct. III din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, la situația din 26 mai 2021, conform datelor de care dispunea Comisia, exista un număr de 100050 declarații pentru înregistrarea prealabilă, depuse fie electronic, fie pe suport de hârtie (f.d.147, dosar administrativ).

Conform pct. VIII din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4300 din 26 septembrie 2020 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile Președintelui Republicii Moldova din 1 noiembrie 2020”, la situația din 16 septembrie, conform datelor de care dispune Comisia, exista un număr de 60 030 declarații pentru înregistrarea prealabilă, depuse fie electronic, fie pe suport de hârtie.

La 27 mai 2021, Comisia Electorală Centrală prin scrisoarea nr. CEC-8/3997 în vederea unei bune desfășurări a procesului electoral, atât în țară cât și peste hotare, a solicitat Guvernului Republicii Moldova asigurarea deplină financiară a organizării și desfășurării alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021, prin aprobarea în acest sens a unei hotărâri cu privire la estimarea cheltuielilor pentru secțiile de votare de peste hotarele țării, urmând a fi stabilit plafonul maxim de finanțare și numărul de secții pentru care se va asigura finanțarea (f.d.24-25, dosar administrativ).

Tot la 27 mai 2021, Comisia Electorală Centrală a informat că la data de 27 mai 2021 Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova a prezentat Comisiei propunerile privind deschiderea a 191 de secții de votare în afara țării.

În vederea executării dispozițiilor art. 31 din Codul electoral, a solicitat Guvernului Republicii Moldova să comunice Comisiei Electorale Centrale care va fi sursa finanțării necesare pentru organizarea secțiilor de votare propuse de către MAEIE.

Respectiv, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene i s-a solicitat prezentarea informației de la autoritățile competente ale țărilor de reședință privind numărul cetățenilor Republicii Moldova și locul aflării acestora. De asemenea, care este numărul secțiilor de votare pe care MAEIE îl poate asigura din punct de vedere logistic și câți președinți ai birourilor electorale ale secțiilor de votare pot fi desemnați din cadrul corpului diplomatic. Cu referire la acordurile statului gazdă privind acceptul deschiderii secțiilor de votare propuse în anexa adresei nr. DC/2/402/4916 din 26.05.2021, dacă sunt acordurile statelor gazdă privind potențialele sedii ale secțiilor de votare. Informația solicitată urmând a fi prezentată până la data de 28 mai 2021 (f.d.26, dosar administrativ).

Drept răspuns la solicitarea Comisiei Electorale Centrale nr. CEC-8/3998 din 27 mai 2021 de informații suplimentare privind pregătirea alegerilor peste hotarele țării, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a comunicat următoarele.

La data de 31 mai 2021 toate misiunile diplomatice au informat statele de acreditare despre intenția de a organiza alegeri parlamentare anticipate la data de 11 iulie 2021. La ziua de astăzi au fost recepționate 12 confirmări/acord pentru deschiderea secțiilor de votare din partea statelor-gazdă. Deoarece statele străine nu sunt ținute să urmărească termenele stabilite de legislația moldovenească, dar urmăresc propriile proceduri care variază de la stat la stat, confirmările formale corespunzătoare pot fi recepționate până la data scrutinului. Deocamdată, există necesitatea unor clarificări suplimentare privind organizarea alegerilor în sediul Misiunii Permanente a RM pe

lângă ONU din New-York, iar Ambasada Republicii Moldova din Washington a inițiat deja discuții cu Departamentul de Stat al SUA. Experiențele anterioare, inclusiv din noiembrie 2020, nu atestă riscuri generale care ar fi cauzate de refuzul statelor-gază pentru organizarea scrutinului electoral peste hotare și deschiderea secțiilor de votare în afara sediilor misiunilor diplomatice. Ba din contra, s-au deschis mai multe secții de votare decât în alți ani. Această convingere este întărită și de faptul că ultimul exercițiu electoral s-a desfășurat în condiții foarte dificile dictate de creșterea valului 2 al pandemiei, însoțit de restricții foarte mari (*lockdown*), stare de urgență, legi marțiale, alerte anti-teroriste etc. Oricum, Ministerul va urmări recepționarea confirmărilor corespunzătoare și va informa în timp util CEC despre eventuale obstacole.

Din perspectiva Ministerului este judicios ca decizia CEC să fixeze numărul și localitățile în care se vor deschide secții de votare. Odată aprobate localitățile, misiunile diplomatice vor putea rezerva localurile și, după caz, să efectueze plățile necesare.

Este cunoscut faptul că nu există o statistică fidelă a conaționalilor stabiliți peste hotare. Ministerul a indicat în anexa la scrisoarea DC/2/402/4916 din 25.05.2021 informația oficială vizând numărul cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, precum și numărul aproximativ estimat de ambasadele de peste hotare (unde, de regulă, sunt înregistrați cu a doua cetățenie). Probabil, cele mai fidele cifre și tendințe pentru estimarea numărului de cetățeni care se află într-un stat străin pot fi raportate la participarea în ultimul scrutin prezidențial din noiembrie 2020.

În cadrul ultimului exercițiu electoral, în calitate de președinți ai BESV au participat circa 113 funcționari ai serviciului diplomatic și 26 funcționari electorali din diasporă. În caz de necesitate, ministerul ar putea delega un număr mai mare de funcționari în calitate de președinți BESV, atât din ambasade, cât și din aparatul central. Opțiunea legală de desemnare a președinților BESV din rândul funcționarilor electorali incluși în registrele CEC, inclusiv din diasporă, poate fi aplicată în continuare.

Totodată, lăsând chestiunea finanțării pentru discuții separate, menționează că logistica organizării votării peste hotare trebuie susținută în așa fel ca presiunea cozilor de așteptare să scadă. De aceea, consideră important să se țină cont de necesitatea alocării suplimentare a rechizitelor și echipamentelor transmise de CEC pentru BESV de peste hotare (chiar și raportat la secțiile de votare deschise în anul 2020): 1. Majorarea numărului de laptop-uri și scannere; 2. Majorarea numărului de ștampile de securizare și al ștampilelor *votat*; 3. Numărul cabinelor și urnelor de votare ș.a. (f.d.27-28, dosar administrativ).

Așadar, având în vedere cele menționate supra în coroborare cu prevederile legale enunțate mai sus, instanța de recurs constată că, constituirea secțiilor de votare în străinătate, în comparație cu constituirea secțiilor de votare în țară, este supusă suplimentar unor condiții speciale, prevăzute în mod exhaustiv și de strictă interpretare.

Sub acest aspect Colegiul lărgit notează că, pe lângă criteriul numeric de alegători pentru constituirea secțiilor de votare în străinătate, altele decât cele din sediul misiunilor diplomatice, sunt obligatorii următoarele condiții: avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene; numărul de alegători care au participat la scrutinul precedent, organizat în circumscripția națională; informația privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate; informațiile obținute de către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene de la

autoritățile competente ale țărilor de reședință a cetățenilor Republicii Moldova privind numărul acestora și locul aflării acestora.

La caz, Colegiul lărgit constată că stabilirea numărului secțiilor de votare în străinătate este o problemă de oportunitate, care ține de atribuția autorităților competente în organizarea alegerilor, acestea fiind mai bine plasate pentru aprecierea posibilităților și necesităților practice de organizare a votului în străinătate.

Respectiv, prin prisma art. 225 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ.

Așadar, reieșind din faptul că legiuitorul a stabilit că avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene se va referi la îndeplinirea condiției vizând obținerea acordului autorităților competente ale țării respective, precum și la posibilitatea asigurării din punct de vedere logistic a procesului de votare, precum interesul public major și scopul urmărit, autoritățile, în persoana Comisiei Electorale Centrale și Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, aveau obligația să coopereze efectiv și eficient pentru a asigura desfășurarea normală a procesului de votare în străinătate și a garanta accesul la urnele de vot a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate.

La caz, instanța de fond corect a ajuns la concluzia că atât Comisia Electorală Centrală cât și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în egală măsură au desconsiderat importanța informațiilor care urmau să se regăsească în acest aviz prealabil, întrucât lipsesc informații precise și certe referitor la cele patru condiții legale, citate supra, care imperios se impuneau a fi luate în calcul la constituirea numărului optim de secții de votare în străinătate.

În atare circumstanțe, prima instanță corect a stabilit că Comisia Electorală Centrală cât și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în detrimentul alegătorilor și a cerințelor legale imperative, au concluzat în mod defectuos și, în consecință, nu au atins scopul urmărit, adică nu au identificat condițiile impuse de legiuitor pentru a fixa cu o precizie maximă numărul necesar de secții de votare în străinătate, pentru buna desfășurare a scrutinului parlamentar și asigurarea dreptului la vot prin crearea condițiilor decente pentru alegători, fără a ține cont de experiența negativă acumulată la alegerile precedente și fără a lua în mod serios situația pandemică, afectată de virusul COVID - 19.

Corelând circumstanțele expuse supra, instanța de recurs ajunge la concluzia că hotărârea instanței de fond se bazează pe elucidarea tuturor circumstanțelor importante pentru justa soluționare a cauzei deferită judecății, circumstanță ce a generat interpretarea și aplicarea corectă a normelor de drept material ce guvernează litigiul, fiind stabilită cu certitudine nerespectarea normelor legale din art. 30 și art. 31 din Codul electoral, care a condus direct la vicierea procedurii de adoptare a actelor administrative normative, iar aceste aspecte circumscrise au succedat adoptarea unei soluții de admitere parțială a acțiunilor, și anume anularea în parte a actului administrativ normativ, anexa la punctul 1 din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, modificat prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea

secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021, precum și anularea în parte a actului administrativ normativ, și anume, punctul 1 alin. (3) lit. l) din Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 4974 din 08 iunie 2021 pentru modificarea hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021”, prin care au fost constituite secții de votare în număr mai mic de 190 secții de votare în străinătate indicate în avizul prealabil al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova nr. DC/2/402/4916 din 25 mai 2021.

Colegiul apreciază ca fiind neviabile și argumentele recurentului privind caracterul contradictoriu al hotărârii primei instanțe cu soluția expusă în afara cadrului juridic, și anume, pe de o parte, instanța stabilește că în prezenta cauză avizul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova poartă un caracter consultativ, însă prezența acestuia fiind opozabilă aprecierii de legalitate, iar actul administrativ este pasibil de a fi nul, în partea neavizată.

Referitor la comportamentul inefficient al autorităților, în special al Guvernului, care a alocat Comisiei Electorale Centrale surse cu mult mai mici decât au fost solicitate prin devizul de cheltuieli, dar care prin declarații separate, a afirmat că este disponibil să mai aloce mijloace necesare scrutinului, cât și acțiunile Comisiei Electorale Centrale la adoptarea actelor administrative normative contestate, cu încălcarea prevederilor art. 31, art. 32 din codul electoral, precum și a art.137 din Codul administrativ, instanța de recurs menționează următoarele.

Articolul 16 din Codul administrativ, prevede dreptul discreționar al autorității publice reprezintă posibilitatea acesteia de a opta între mai multe soluții posibile corespunzătoare scopului legii atunci când aplică o dispoziție legală.

Exercitarea dreptului discreționar nu permite desfășurarea unei activități administrative arbitrare.

Totodată, potrivit art. 137 alin. (1) din Codul administrativ prevede că, în exercitarea dreptului discreționar atribuit, autoritățile publice trebuie să acționeze cu bună-credință în limitele legal stabilite și cu respectarea scopului pentru care le-a fost atribuit dreptul.

Din sensul normei precitate rezultă că, dreptul discreționar în esență oferă autorității publice prerogativa de a opta între mai multe soluții stabilite de lege pentru realizarea scopului legii când aplică o dispoziție legală. Totodată, dreptul discreționar obligă autoritatea să acționeze cu bună credință în limitele stabilite la caz, de art. 30 și art. 31 din Codul electoral și cu respectarea scopului pentru care i-a fost atribuit dreptul.

Verificarea exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar prin prisma art. 225 alin. (2) din Codul administrativ, se limitează la faptul dacă autoritatea publică : a) și-a exercitat dreptul discreționar; b) a luat în considerare toate faptele relevante; c) a respectat limitele legale ale dreptului discreționar; d) și-a exercitat dreptul discreționar conform scopului acordat prin lege.

Raportând la caz prevederile legale enunțate în coroborare cu relațiile stabilite instanța de recurs remarcă că, scopul legii este de a asigura exercitarea dreptului la vot a cetățenilor din străinătate prin deschiderea secțiilor de votare, în afara misiunilor diplomatice.

Distinct acestei concluzii, instanța de recurs constată că prima instanță just și temeinic a constatat că regula instituită la art. 30 și art. 31 din Codul electoral, în sensul că autoritățile statului au fost obligate de legiuitor să constituie secții de votare pornind exclusiv de la proporția numerică în diapazonul de la cel puțin 30 alegători și cel mult 3300 alegători, urmează a fi aplicată și în privința secțiilor de votare în străinătate, care însă este determinată de anumite condiții, reflectate în art. 31 alin. (3) din Codul electoral.

În contextul dat, instanța de recurs reține că în situația în care țara gazdă nu se opune deschiderii secțiilor de votare, atunci marja de discreție a Comisiei Electorale Centrale este direct proporțională cu criteriile numerice cerute de lege și cu obligația de identificare a numărului total de votanți, aflați în străinătate, care necesită a fi stabilit în prealabil.

Desigur, având în vedere că dreptul discreționar nu este unul nelimitat, acest drept urmează a fi supus principiului supremației legii și scopului urmărit, și anume crearea posibilități reale și nu iluzorii pentru alegătorii din afara țării în exercitarea dreptului de a vota.

Totodată, este important a menționa că odată ce statul a decis să asigure dreptul universal la vot al cetățenilor Republicii Moldova într-un stat străin, atunci această obligație trebuie să fie conformă legii, pentru a evita dublele standarde și provocarea ineficienței exercitării dreptului la vot, la caz însă, statul a eșuat în acest sens, iar actele administrative contestate atentează într-un mod vădit inadmisibil la dreptul la vot al cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate, precum și la dreptul de a fi ales al concurentului electoral, fiind contrare principiilor statului de drept proclamate și protejate de Constituția Republicii Moldova.

Sub aspectul celor relatate se constată obligația autorităților statului de a întreprinde orice măsuri necesare în vederea asigurării unor condiții prielnice pentru participarea la vot a cetățenilor aflați în străinătate, prin constituirea unui număr de secții de votare și logistica adecvată, care să excludă situații stresante sau care să provoace umilință alegătorilor din afara țării, legate de condiții anevoioase, provocate de distanțe considerabile până la secția de votare, de lipsa infrastructurii elementare, sau de lipsa buletinelor de vot.

Prin urmare, misiunilor diplomatice le revine un rol decisiv în vederea obținerii acordului țărilor gazdă pentru a deschide secții de votare și a identifica, cu suficient timp înainte de scrutin, informațiile impuse de lege, pentru a facilita activitatea Comisia Electorală Centrală în constituirea secțiilor de votare.

În această ordine de idei, instanța de recurs notează că, Comisia Electorală Centrală deține un drept discreționar la luarea deciziei privind constituirea numărului secțiilor de votare în străinătate, iar controlul judecătoresc se limitează la verificarea exercitării de către autoritatea publică a dreptului discreționar, întrucât instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității Hotărârii Comisiei Electorale Centrale nr. 4966 din 05 iunie 2021 „Cu privire la constituirea secțiilor de

votare în străinătate pentru alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021” care a fost modificată prin Hotărârea nr. 4974 din 08 iunie 2021, fiind majorat numărului secțiilor de la 139 la 146.

Astfel, din considerentele arătate, instanța de recurs conchide că depășirea dreptului discreționar de către Comisia Electorală Centrală este confirmată prin discrepanța dintre propunerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și cea aprobată de Comisia Electorală Centrală.

Fundamentarea acestei concluzii rezultă și din rațiunea că Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene a propus Comisiei să fie deschise 191 secții de votare, asigurând că sunt suficiente resurse financiare.

De altfel, este neclară hotărârea Comisie Electorale Centrale care a aprobat inițial doar 139, ulterior modificând hotărârea nr. 4966 din 05 iunie 2021 și aprobând 146 de secții de votare, și din ce motiv nu a acceptat propunerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, or numărul secțiilor de votare a fost redus considerabil. Mai mult, din analiza înscrisurilor anexate la dosar, rezultă că propunerea Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene a fost luată după analiza minuțioasă a posibilităților reale și a proceselor de vot precedente.

Față de cele arătate, instanța de recurs respinge ca neîntemeiate argumentele recurentului precum că dreptul discreționar al Comisiei Electorale Centrale bazat inclusiv pe oportunitate în cazul constituirii secțiilor de votare în străinătate a fost condiționat de obținerea unui aviz pozitiv de realizare al acestuia din partea Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova.

De asemenea, nu rezită criticii nici argumentul Comisiei Electorale Centrale precum că art. 30 alin. (1) din Codul electoral a instituit un termen imperativ pentru deschiderea secțiilor de votare și anume cu cel puțin 35 de zile de data alegerilor or, acest termen a fost încălcat chiar de Comisia Electorală Centrală prin Hotărârea nr. 4974 din 08 iunie 2021, deschizând suplimentar 7 secții de votare cu 32 de zile până la data alegerilor anticipate.

Tot ca răspuns la argumentele recurentului, instanța de recurs reține prevederile art. 49 alin. (1), (2) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, care prevede că actul normativ poate cuprinde anexe, care sînt elemente constitutive ale acestuia și care includ desene, exprimări cifrice, tabele, planuri sau altele asemenea. Anexele pot include de asemenea reglementări care trebuie aprobate de autoritatea publică competentă, precum statutele, regulamentele, instrucțiunile, regulile, metodologiile sau alte norme cu caracter predominant tehnic.

Anexele sînt parte integrantă a actului normativ, au natura și forța juridică ale acestuia.

Urmează a fi respinse ca nefondate argumentele recurentului precum că hotărârea judecătorească este viciată avînd în vedere că instanța de fond nu a emis încheiere judecătorească în conformitate cu prevederile art. 205 alin. (4) din Codul administrativ, referitor la participarea terților, Guvernul Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, deoarece se atestă că odată cu înaintarea contestațiilor, intimații au indicat în calitate de persoane terțe Guvernul Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, iar prin încheierile din 07 iunie 2021, 10 iunie 2021, 11 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, cauzele au fost conexe

într-o singură procedură, astfel necesitatea emiterii unei încheieri judecătorești privind atragerea în proces a persoanelor terțe a decăzut.

În circumstanțele cauzei, semnificativ este și faptul că Curtea Europeană a stabilit în cauza Podkolzina v. Letonia, nr. 46726/99 că în scopul aplicării articolului 3, orice legislație electorală trebuie apreciată în lumina evoluției politice a țării respective, astfel încât caracteristici care ar fi inacceptabile în contextul unui sistem ar putea fi justificate în contextul altui sistem. Totuși, aceasta a subliniat că marja de apreciere a statului în această privință este limitată de obligația de a respecta principiul fundamental al articolului 3 al Protocolului nr. 1 din Convenție, și anume „libera exprimare a poporului cu privire la alegerea corpului legislativ”.

La fel, Curtea Europeană în cauza Zdanoka v. Letonia, a constatat că factorii istorici ar putea să ofere o justificare pentru restricționarea unor drepturi menită să protejeze integritatea procesului democratic, prin excluderea, în acea cauză, a persoanelor care au participat activ în tentativele de răsturnare a regimului democratic nou-stabilit. Cu toate acestea, Curtea a sugerat că este puțin probabil ca aplicarea unor asemenea restricții era compatibilă cu mulți ani mai târziu, în cazul în care justificarea aplicării acestora și amenințările pe care acestea au încercat să le evite nu mai erau relevante.

În consecință, în cauza Adamsons v. Letonia, Curtea a subliniat că, odată cu trecerea timpului, devine tot mai greu de justificat restricțiile generale aplicate asupra drepturilor electorale. În schimb, măsurile trebuie „individualizate” pentru a face față unui risc real care ar veni de la o anumită persoană.

În cauza Hirst v. the United Kingdom (nr. 2) nr. 74025/01, Curtea a observat că la nivel mai general că orice condiție impusă drepturilor garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 din Convenție trebuie să reflecte, sau nu trebuie să contravină, preocuparea de a menține integritatea și eficacitatea unui proces electoral, care are drept scop identificarea voinței poporului prin intermediul sufragiului universal. În final, în ciuda unei marje largi de apreciere de care se bucură statul în acest domeniu, Curtea a reiterat în mod repetat că îi revine să determine în ultimă instanță dacă au fost respectate cerințele articolului 3 al Protocolului nr. 1 din Convenție. În această privință, ea trebuie să convingă că condițiile nu limitează drepturile în cauză într-o asemenea măsură încât să afecteze însăși esența acestora și să le priveze de eficiență, că restricțiile impuse urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite nu sunt disproporționale.

În acest context, argumentele invocate în cererea de recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural, respectiv, nu constituie temei de casare a hotărârii contestate, deoarece în esența lor, sunt similare argumentelor invocate în referințele depuse, cărora le-a fost dată o apreciere corectă și nefiind stabilite careva încălcări. Astfel, argumentele invocate în cererea de recurs nu combat concluzia instanței de fond, fapt ce indică la netemeinicia recursului și legalitatea hotărârii instanței de fond.

Din considerentele expuse, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și de a menține hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. art. 247, 248, alin. (1) lit. a) și alin. (2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul declarat de către Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova, reprezentantă de Nastas Ruslan.

Se menține hotărârea din 17 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, intentată la cererile de chemare în judecată depuse de Blocul electoral „RENATO USATÎI”, Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, Partidul Politic „Platforma Demnitate și Adevăr”, Partidul Politic „Partidul Unității Naționale”, Partidul Politic „Alianța pentru Unirea Românilor”, Partidul Politic „Democrația Acasă”, Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa „PACE” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, persoane terțe Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova privind anularea Hotărârii nr. 4966 din 05 iunie 2021 și Hotărârii nr. 4974 din 08 iunie 2021 adoptate de Comisia Electorală Centrală a Republicii Moldova și obligarea la emiterea actului administrativ.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecători

Maria Ghervas

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Victor Burduh